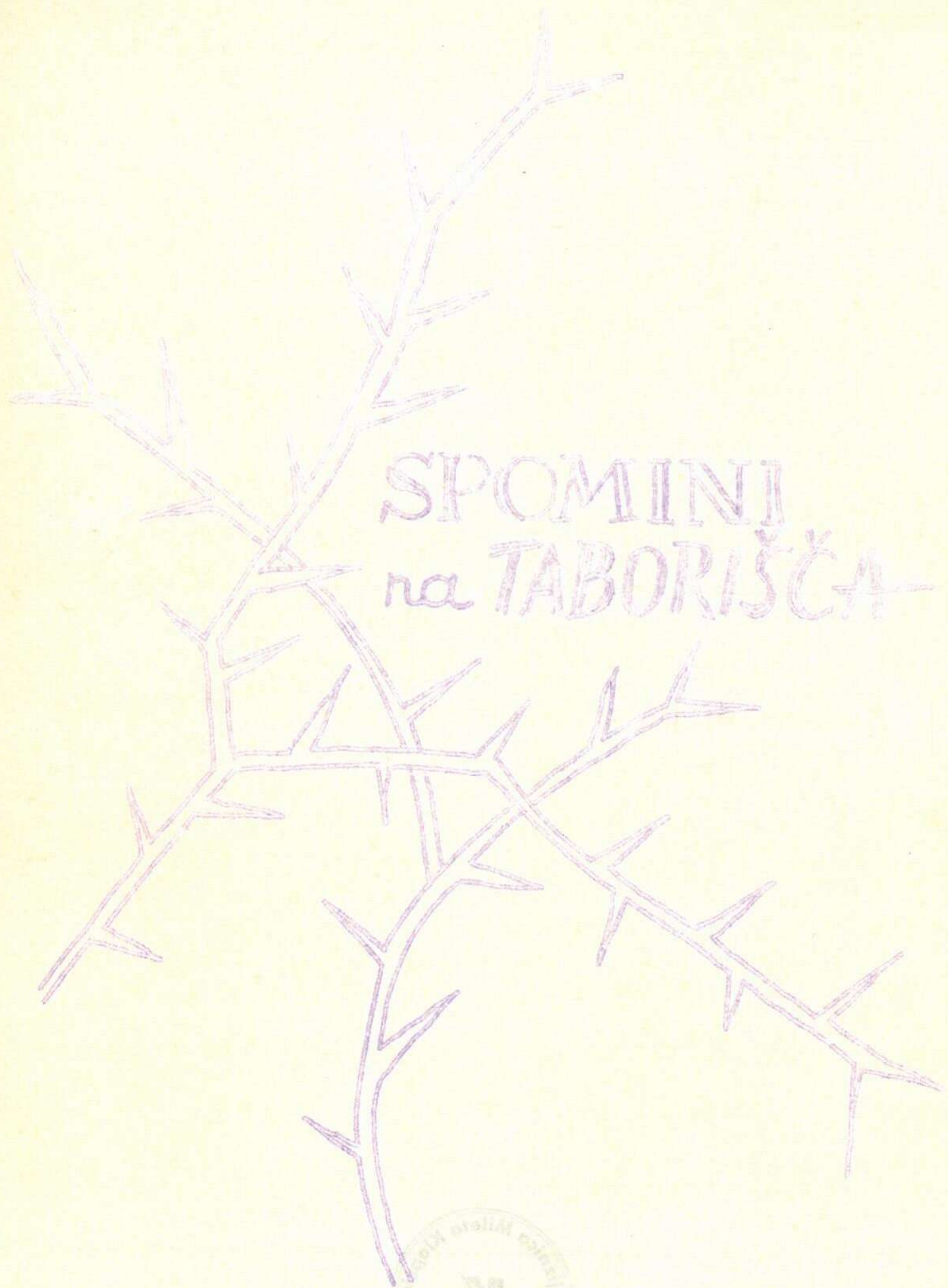

SPOMINI
NA TABORIŠČA

SPOMINI
na TABORIŠČA

KROŽEK ZA OBLJANJE TRADICIJE N O B
OŠ. IVAN SKVARČA MENTOR M. ZUPANČIČ

B. PENGOV
NE MOREMO
Z VAMI-TODA
NE POZABITE
NASI!

DACHAU-45

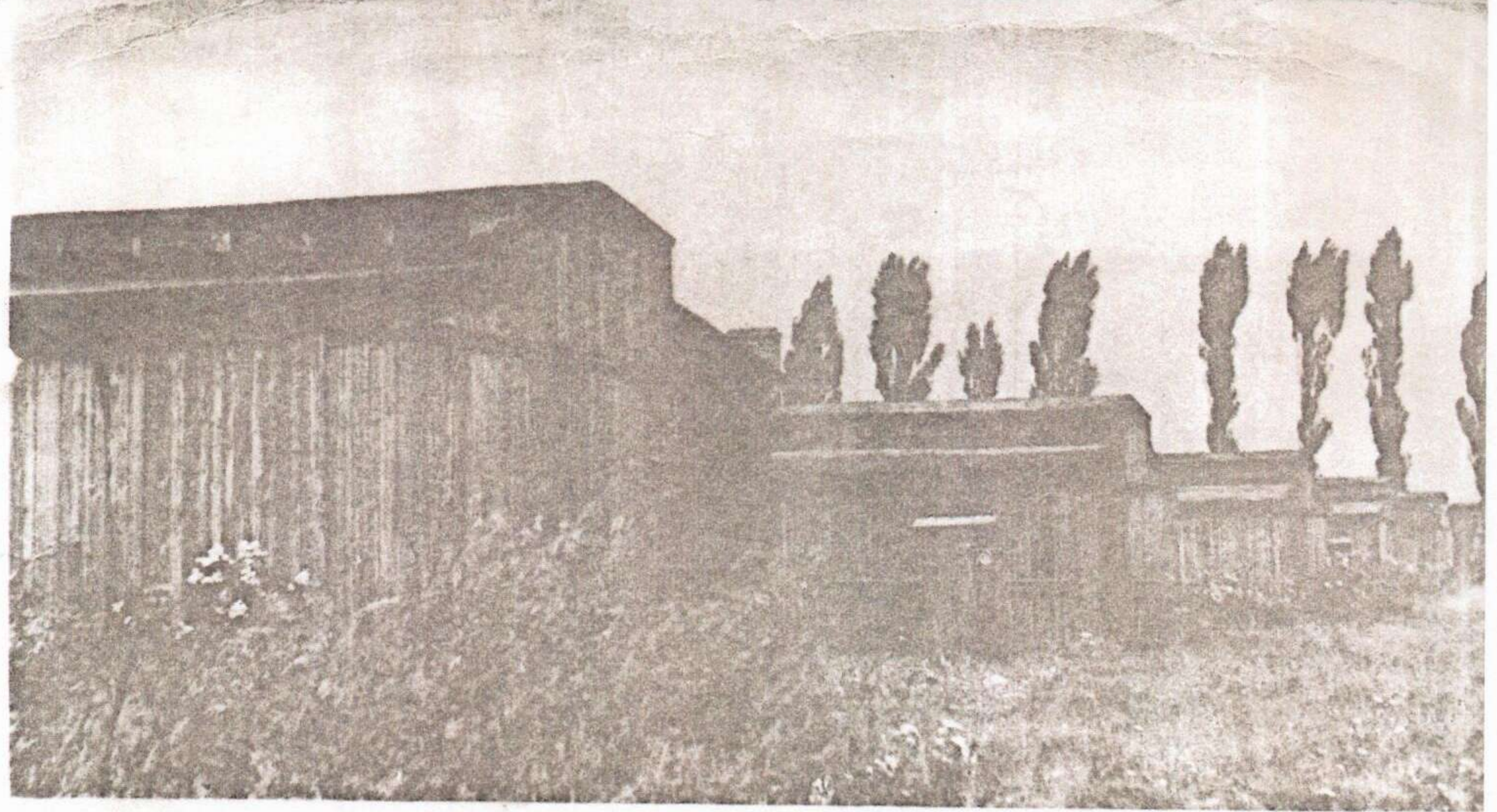
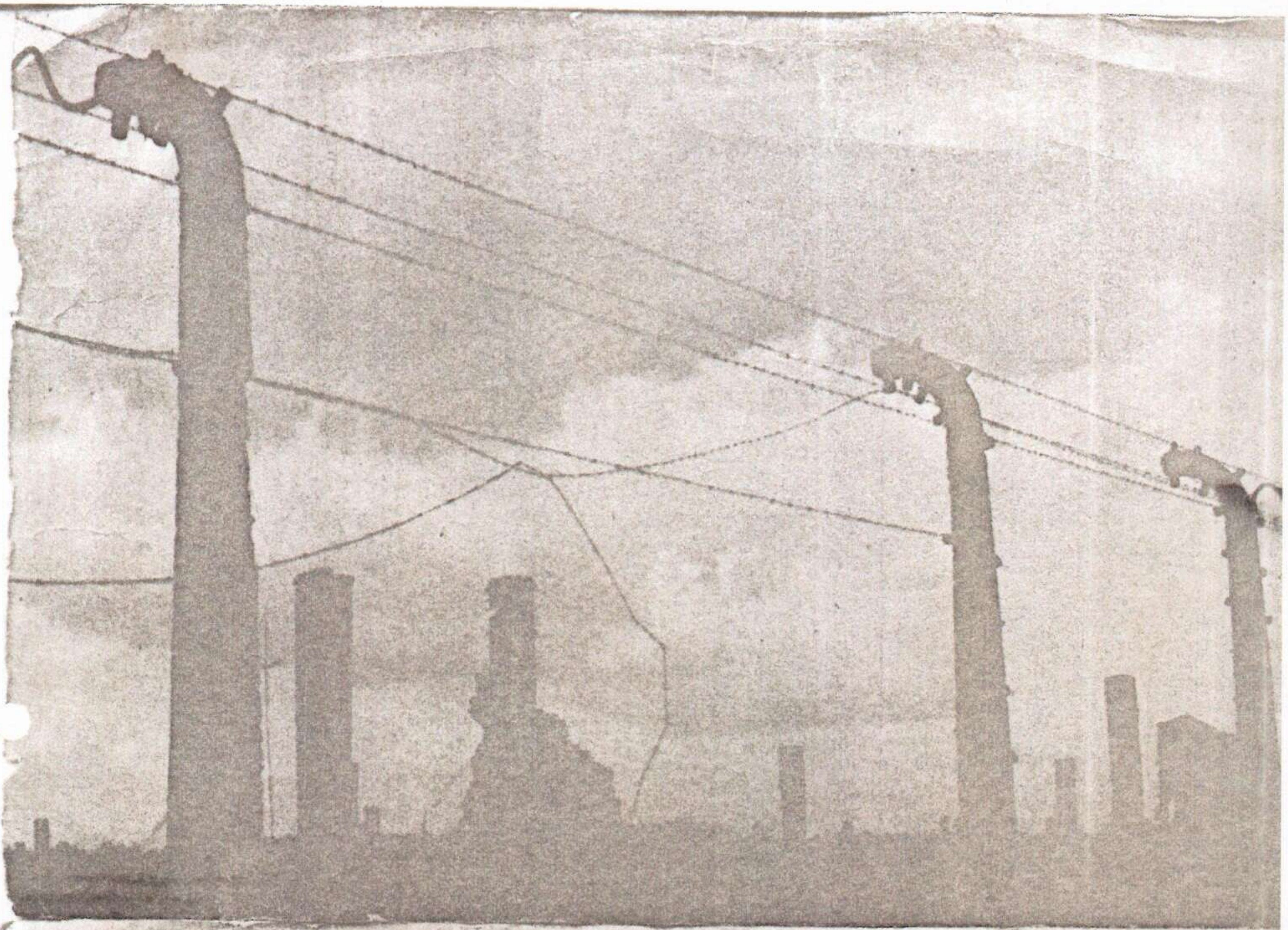
IZ RAVENSBRÜCKA BRUMBE VAL,
IZ DACHAVA ZDRVI "DRHAL",
IN BUCHENWALD, AUSCHWICH
IN TISOČ DRUGIH TABORIŠČ
ZAŽENE STRAŠEN KRIK IN VRIŠČ.
OBTOŽBA ŠLA BO DO NEBA,
OBTOŽBA CELEGA SVETA !

6. Kajeno je bilo življenje v taborišču?

"Okupatorji so namenili, da nas čimprej in čimveč uniči, zato je bil taborišče takšno kraje, kjer so bili težki življenjski pogoji. V Ravensbrücku je bila pretežno dež leta zelo hladno. Pihal je veter v led, čeprav je veliko snežilo, se sneg ni obdržal, ker ga je veter razpihovai, nas pa je početo zarazil do kosti, saj smo imeli na sebi edino obleko. Mesec junij in avgust pa sta bila ponavadi zelo topla, da smo na delu gagoale od žaje in vročine. Ob slabi hrani smo zlahka po 12 ur na dan v najrazličnejših kolonah. Hrana je bila neobdeljena in enolična. Več tednov skupaj smo jedle listje krompirja pese, potem več tednov gomolje krmilne pese, nato je bilo nekaj časa na vrsti zelje, v jesenskem in zimskem času pa je bila edina hrana tekna voda, v kateri je plavalo nekaj rezancev brukve; tuje - posebna vrsta nadzemne kolerabe. Da pa je bila hrana še slabša, esesovke niso dovolile, da bi se zelje in pesa skuhala do mehkega. Vse je bilo na pol surovo. Med zobmi je škripal pesek, v zelju so bile gosenice, med listi pese pa pikapolonice. Paznice, ženske esesovke in esesovci so prežali na nas, kot divje sveri na svoj plen in nas s pretapanjem priganjali k delu. Vsako jutro nas je že ob 4. zbudila sirena. Stekle smo na taboriščno cesto, imenovano Apelplatz, kjer je imel vsak blok svoj taboriški prostor. Razporedile smo se v četverored. Stati v vrsti po 2 uri ali celo več, zlasti kadar je bilo mrzlo, je bila velika muka, a še huje, kadar je deževalo. Vrsta je morala biti ravna in stati je bilo treba nepremično, dokler nas paznice in kolonke niso preštete in nas določile za delo v različne kolone, kjer so nas čakale nove muke in težave. Marsikatera interniranka se je zaradi izčrpanosti na apelu onesvestila. Če je nismo uspale pravočasno in skrivaj spraviti pokonci, je gorela v krematoriju. Na apelu pa nismo stale samo s jutraj, ko so nas prešteli, ampak večkrat zaradi kazni, ki so nam jih izrekli esesovci in paznice, kajti za njih nobeno delo ni bilo dovolj dobro opravljeno. Zlasti so Nemci stresali svojo jezo na nas, kadar so prihajale iz bojišč za njih slabe novice. Taki apeli so trajali vso noč, cel dan, ali več dni."

7. So bili v taborišču tudi otroci? Bi lahko kaj več povedali o tem taborišču?

"Uradno se je taborišče imenovalo Frauenkonzentrationslager Ravensbrück - žensko koncentracijsko taborišče Ravensbrück, zato so v njem bile v glavnem samo ženske. Poldrugi kilometer od Ravensbrücka je bilo še žensko mladinsko taborišče. Poleg ženskega in mladinskega taborišča je pod upravo taborišča Ravensbrück spadalo še moško taborišče, veliko manjše in čisto ločeno od ženskega, čeprav takoj onstran obzidja. Iz matičnega taborišča Ravensbrück so pošiljali delovno žensko silo v zunanja podružnična taborišča, kjer so žene delale v tevarnah orožja. Konec leta 1944 je bilo v taborišču okrog 500 otrok iz vseh koncev Evrope, največ židovskih, ki so jim starše

že pokončali in poljskih, ki so jih pregnali z materami vred iz razdejnane Varšave. Imeli so vse skupaj na bloku sa žico v "novem taborišču". Morali so telovaditi, koračati in peti, hoditi na apel in stare ši tudi delati. Prekladači so opeko iz enega konca na drugega in spet z drugega na prvega. Oblečeni so bili v revne, umazane ženske obleke. V začetku leta 1945 so jih odpeljali in potem ni bilo o njih ne duha ne sluha".

8. Koga ste spoznali v taborišču?

"Ker sem delala v različnih kolonah, sem spoznala interniranke iz vseh krajev Slovenije. Imela sem prijateljice iz Čehoslovaške, Poljske in SZ. Vse so bile dobre tovaršice in so rade pomagale, kadar je bilo mogoče. Druga drugo smo bodrile, da smo lažje prenašale to strašno gorje. Nekaterih tovaršic ne bom nikoli pozabila. To so Primerka Justina Gorjanc, Dolenjka Mestek Angelca, Čehoslovakinja Franja in Anička, rdečearmejka Goljočka iz Djepropetrovskega."

9. Kaj vse ste delali v taborišču?

"Delala sem v najrazličnejših kolonah: žagala drevje in izkopavala štore, kopala in ravnala zemljo, kjer so na levem bregu jezera, ki je bilo pred taboriščem, nastajali nasadi za zelenjavo in sočivje, na niski vzpeti ob jezeru sem kopala in natovarjala na vagončke pesek in prst za nasipanje obale, sunaj taborišča sem kosila, sušila in spravljala seno, in ladij, ki so po jezeru pripeljale koks, rastvarjala koks, hodila na državno posestvo obirat grah. Najdlje pa sem bila v kuhinji, kjer sem vlačila od kotlov 20 in 50 litrske kante s hrano in jih s sedelavko nalagala na tovarnjake. Iz matičnega taborišča so vozili hrano v mladinsko in moške taborišče".

10. Kdaj ste prišli domov?

"Domov sem prišla v začetku septembra 1945. Sredi aprila 1945 sem bila zaradi trebušnega tifusa odpeljana na revir - izolacijski blok, kjer sem bila v nezavesti, ko nas je 1. maja 1945 osvobodila RA. Čeprav sem bila še en sam okostnjak, so me zdravniki RA rešili in pozdravili. Sredi meseca julija sem popolnoma okrevala, zato sem bila poslana v sbirno bazo internirancev, ki je bila v Neubrandenburgu pod rusko upravo. Rusi so nas transportirali sredi meseca avgusta. Ker smo večinoma vozili samo ponoči, podnevi so namreč naše lokomotive uporabljali za druge prevose, je naše potovanje domov trajalo dobra 2 tedna."

Spraševalci: Štanca Vera
Klančičar Zdenka
Martinič Joži

11. april - Ravensbrück

" S transportom se nas odpeljali iz Zagorja najprej v Celje, potem v Maribor, od tu pa februarja 1944 v Ravensbrück. Iz Zagorja nas je bilo mnogo, ki smo bili zaprti zaradi političnega delovanja. (Juvan Čeli, Javoršek Franc, Kolenc Dušan, Sajovic Slavko) Ko smo prispeli v taborišče, so nam vse stvari pregledali in povečini vse uničili. Nato so nas razdelili v skupine. Dodeljena sem bila na delo v kamnolom. To delo je bilo za nas ženske zelo naporno. Pozneje so me dali na drugo delo, kjer sem izkopavala korenine. Delali smo od 6^h do 18^h. Bilo je hudo. Če bi dobivali vsaj boljše hrano, da bi se okrepčili. Vendar je bila ta zelo borna. Za zajtrk smo dobili kavo, za kosilo suho zelenjavo, za večerjo pa trde koščke kruha in vodo.

Spali smo v barakah, kjer nas je le spalo na 3 posteljah. Bilo je težko, da bi kar pobegnile. Vendar tega nismo niti poskušale, saj so bili Nemci vedno pripravljene s reflektorji in psi. Poleg tega pa je bilo taborišče obdano z bodečo električno žico.

Ko smo nekoč peljale gume in plašče na postajo, smo tam srečale Francoze. Oni so bili ujetniki in so na vagone nalagali zelenjavo. Bile smo lačne, pa smo jih prosile za zavitek zelenjave. Dali so nam, kajti vedeli so, kako borna hrana je v taborišču. Zelenjavo smo si razdelile, potem pa smo se vrnile v taborišče. Pred vhodom v logar nas je vratar pregledal. Vse so prišle mimo, le mene so zadržali, ker so našli zelenjavo. Spraševali so me, kje sem jo dobila. Če bi kradla, bi me gotovo zaprli. Ko pa so zvedeli, da sem jo dobila, so me spustili naprej.

Leta 1944 so nas osvobodili Rusi. 2 dni prej pa smo jim že ušle z dela. Prosile smo SS-ovke, če nas spustijo. Seveda so nas, saj so vedele, kaj jih čaka. Do Berlina smo se naskrivaj pripeljale z vlakom, nato pa smo pot nadaljevale peš in prišle v roke Rusom. Potem smo odšle na Poljsko. Pot smo nadaljevale na Češko, kjer smo 1 dan čakali na transport. Vozili smo se, pa spet čakali, se spet vozili... Iz tega transporta smo ušle, ker nismo imele česa jesti. Odšle smo na Dunaj in na Madžarsko. Tam so nas hoteli zapreti, ker so rekli, da smo ustaškinje. Vendar smo jim na srečo kmalu pobegnile. Pobegnile smo v Kotoribo, kjer smo se srečale z ostalimi interniranci.

Od tam smo se z vlakom meseca avgusta odpeljali v Čakovo, potem pa domov." je pripovedovala tovarišica Ela, ki se s težkim srcem spominja tistih dni.

Spraševale: Drenovska Natalija
Bartolma Nives
Zgubič Alenka

Okrajno sodišče v Trbovljah
7.3.1952

Navzoči: sodnik Modic Kazimir
zapisnikarica Poboljšaj Jožica

Zglasi se Juvan Celimir,
v Zagorju šte. 3 in

predlaga:

Bil sem aretiran dne 5.8.1941 v taborišče Mathausen
in sem se vrnil dne 27. marca 1942. Ponovno pa sem bil aretiran
7.9.1943 in odpeljan v Leipzig, od koder sem se vrnil 15.8.1945.

To bosta povedali prič
za prvo aretacijo Kurent Karola in Knez Otmarja
za drugo aretacijo pa Knez Ozmarja in Juvan Miran.

Pr.pr.

Juvan Celimir

Priča

K u r e n t Karl, rudar, stanujoč Zagorje Topli 118
rojen Zagorju, star 30 let, brez razmerja, po pravnem pouku izpove:

Z Juvanom sva bila skupaj aretirana in odpeljana v taborišče
Mathausen dne 4.8.1941 in sva se skupaj istočasno koncem marca 1942
vrnila domov.

Pr.pr.

Kurent Karl

Priča K n e z Otmar, rudar, stanujoč Toplice 148,
rojen v Zagorju, star 30 let, brez razmerja, po pravnem pouku
izpove:

Bil sem s Juvanom in Kurentom skupaj aretiran in odpeljen
v taborišče Mathausen ter se z njima vred vrnil koncem marca 1942.

Pr.pr.

Knez Otmar

Priča J u v a n Miran, rudar, stanujoč Zagorje 186
, rojen v Zagorju, star 31 let, brez razmerja, po pravnem pouku izpove
Z bratom ~~XXX~~ Celimirom sva bila skupaj aretirana 7.9.
1943 in odpeljala v taborišče Leipzig, bila ves čas skupaj in se
zopet skupaj vrnila 15.8.1945.

Pr.pr.

Juvan Miran

Priča K n e z Otmar, rudar, stanujoč Toplice 148
Zagorju, star 30 let, brez razmerja, po pravnem pouku izpove
Z Juvanom sva bila skupaj aretirana in odpeljana v taborišče
Mathausen dne 4.8.1941 in sva se skupaj istočasno koncem marca 1942
vrnila domov.

Pr.pr.

Knez Otmar

J U V A N M I R A N

Interniran: od 2.9.1943 do marca 1945 v Liepzigu.

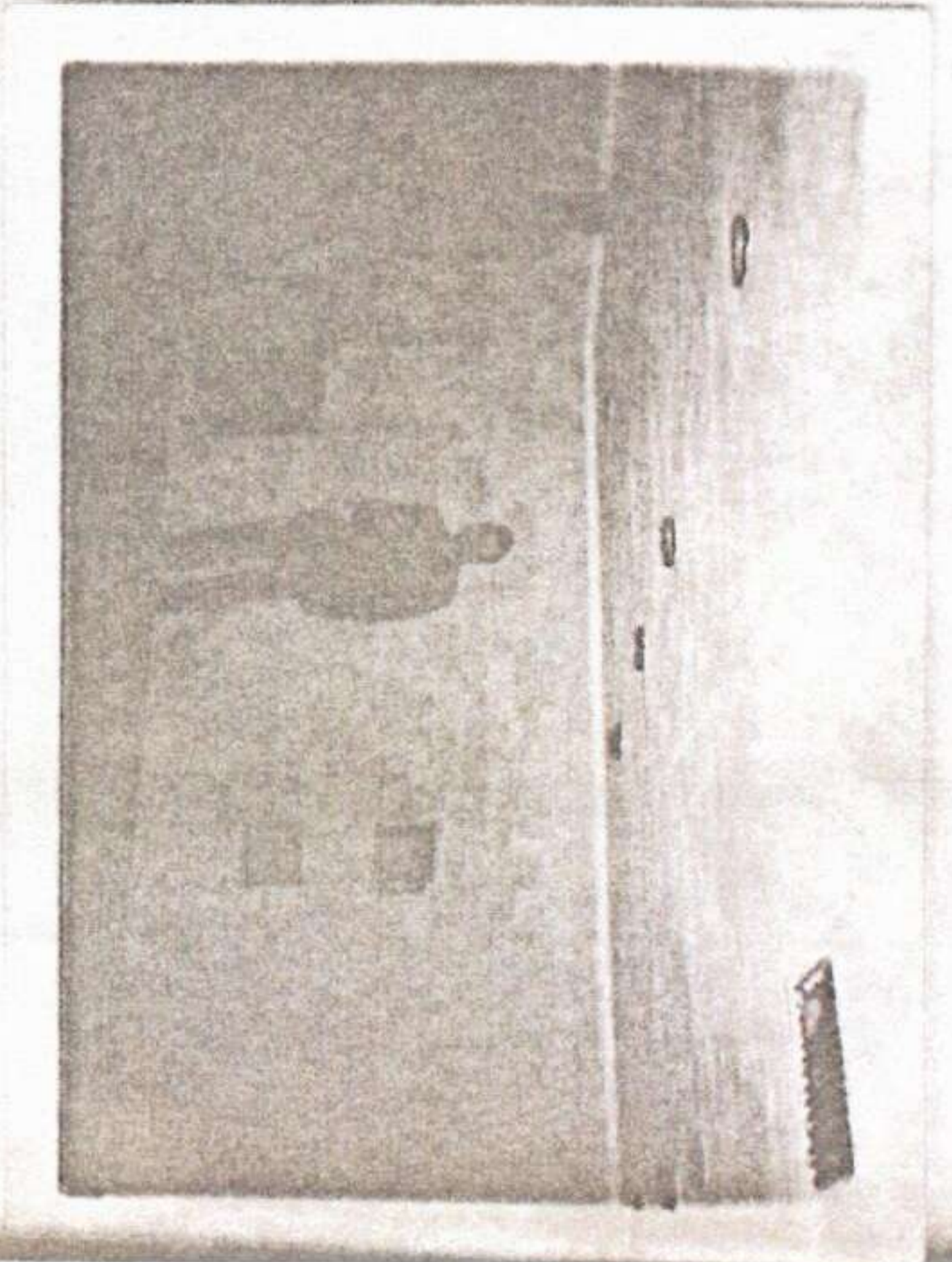
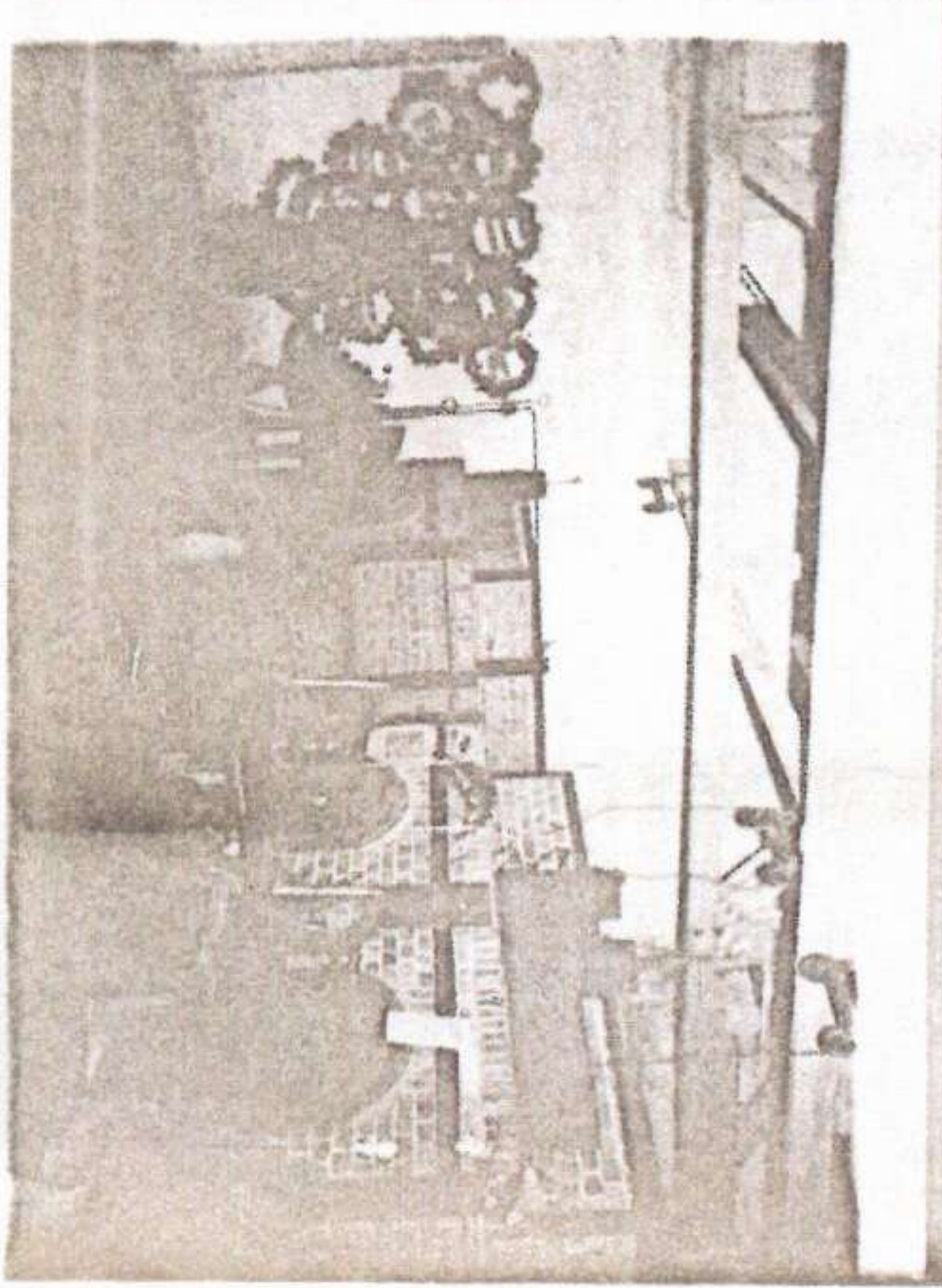
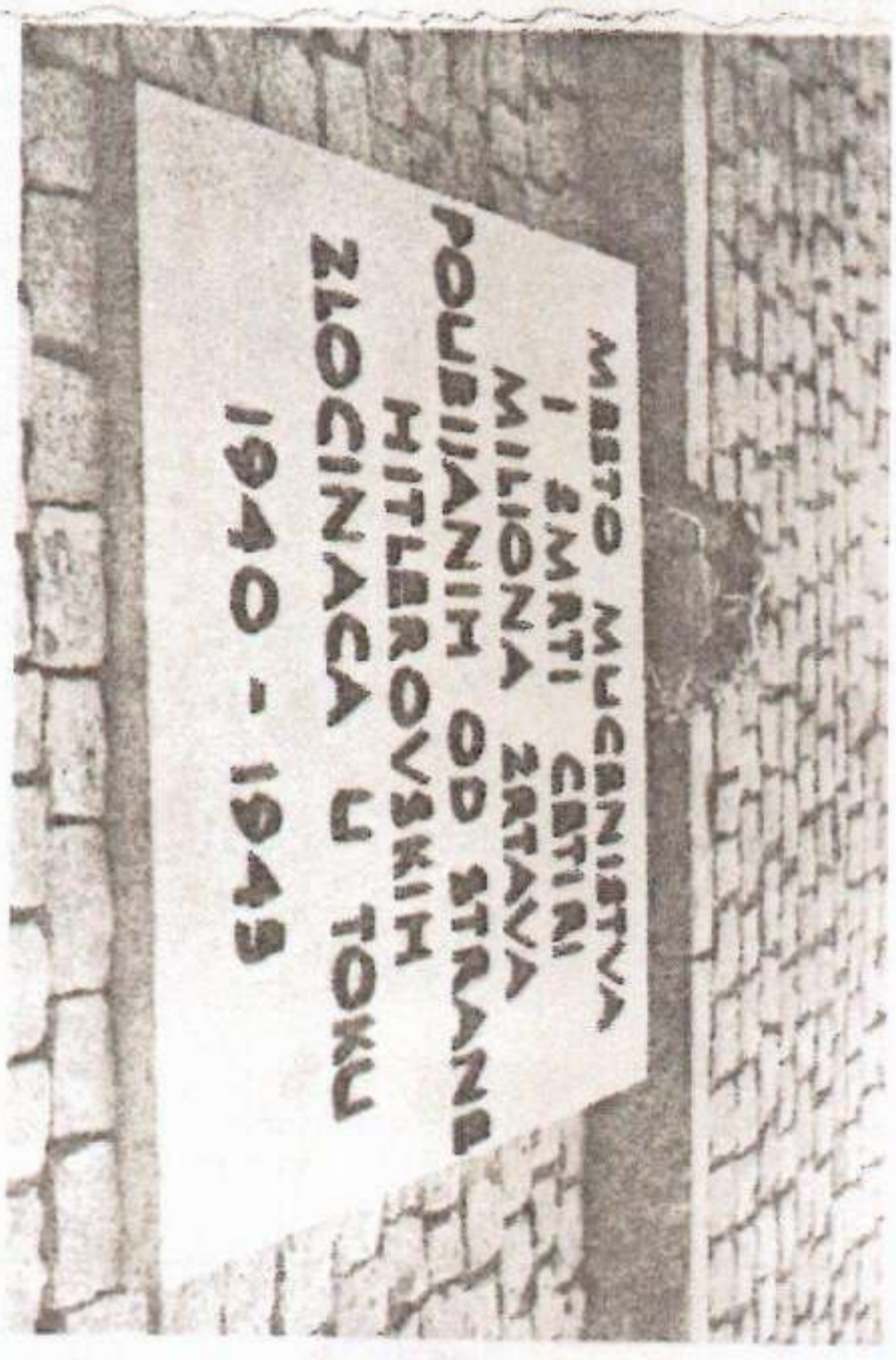
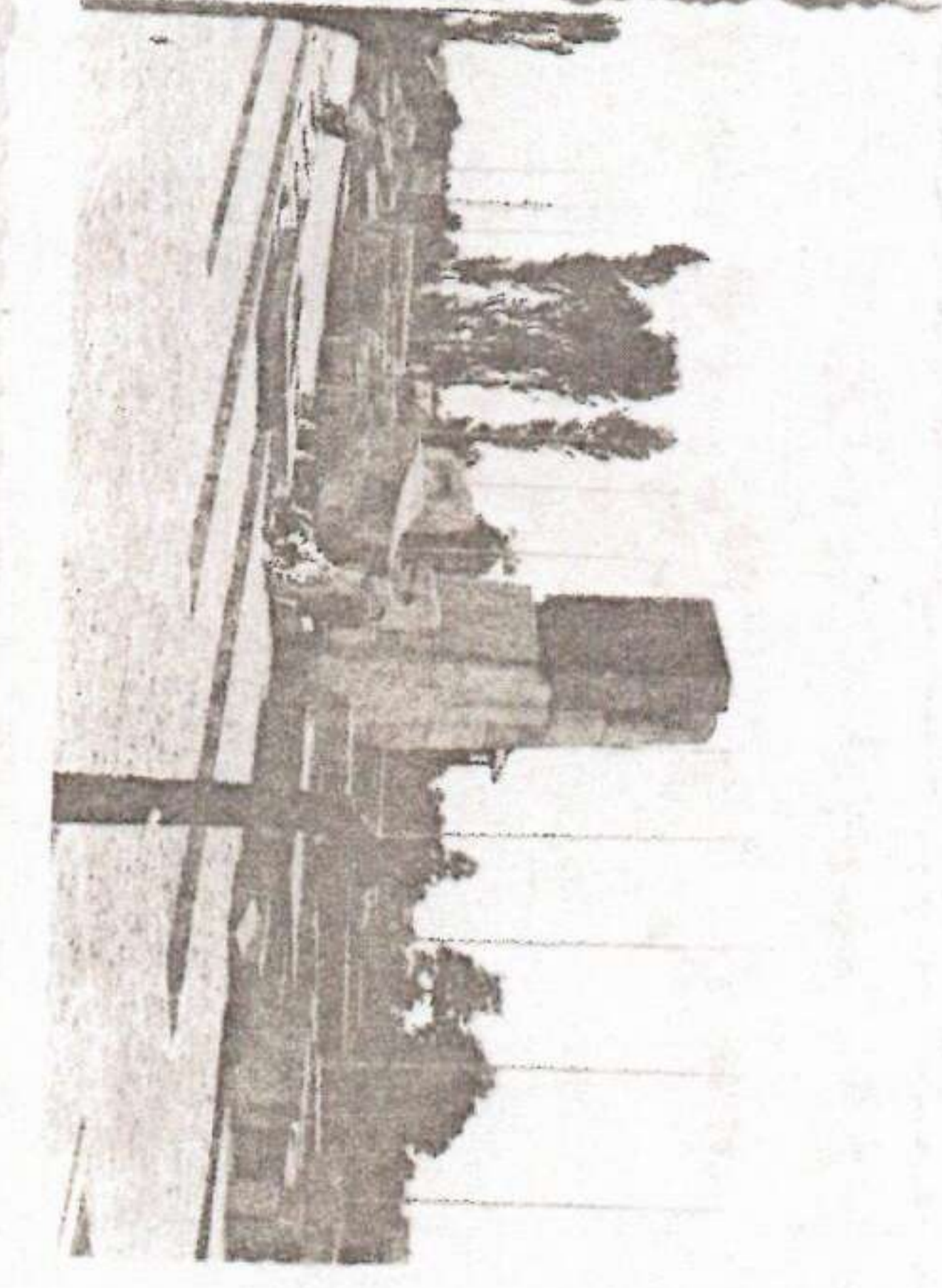
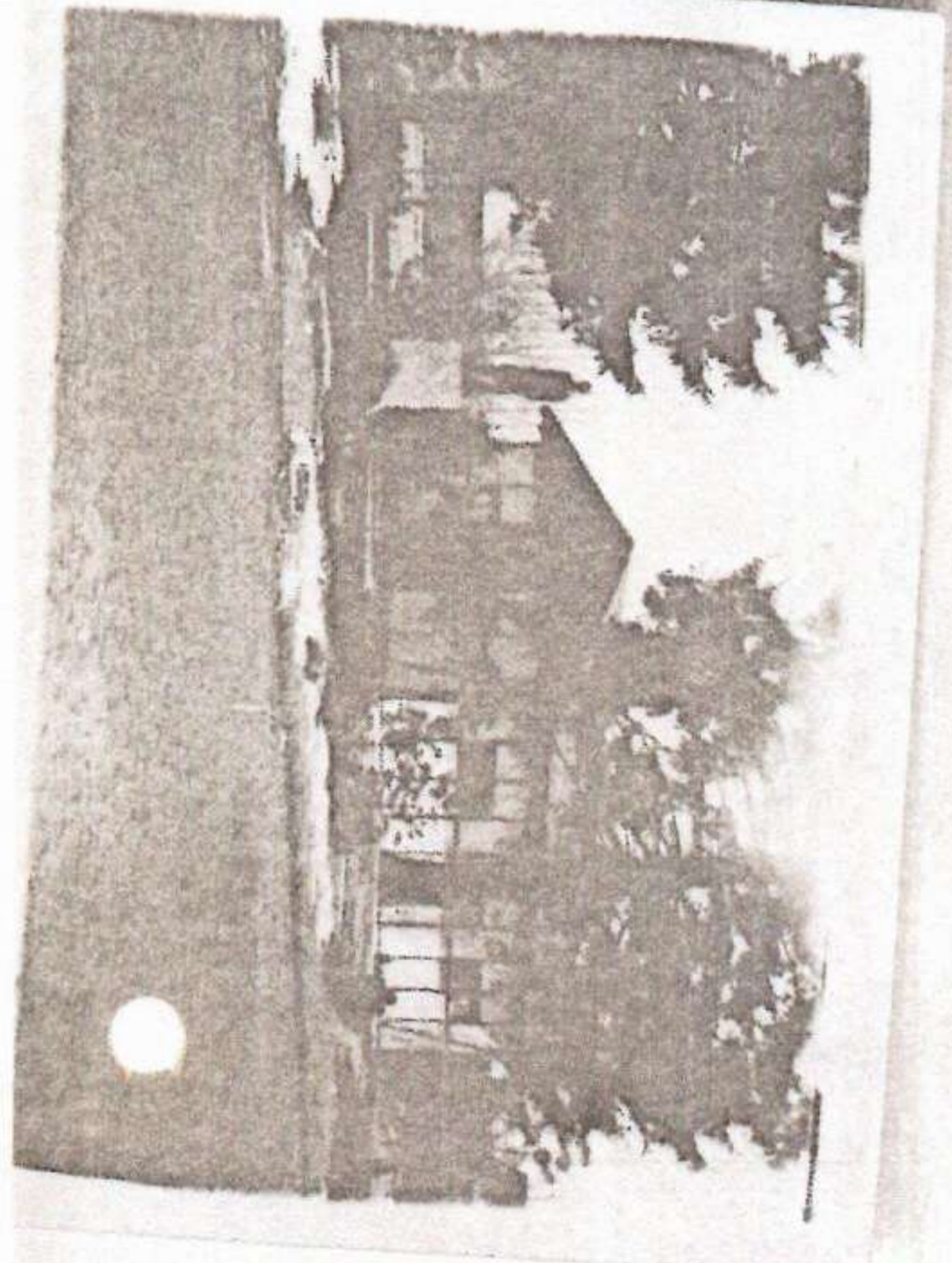
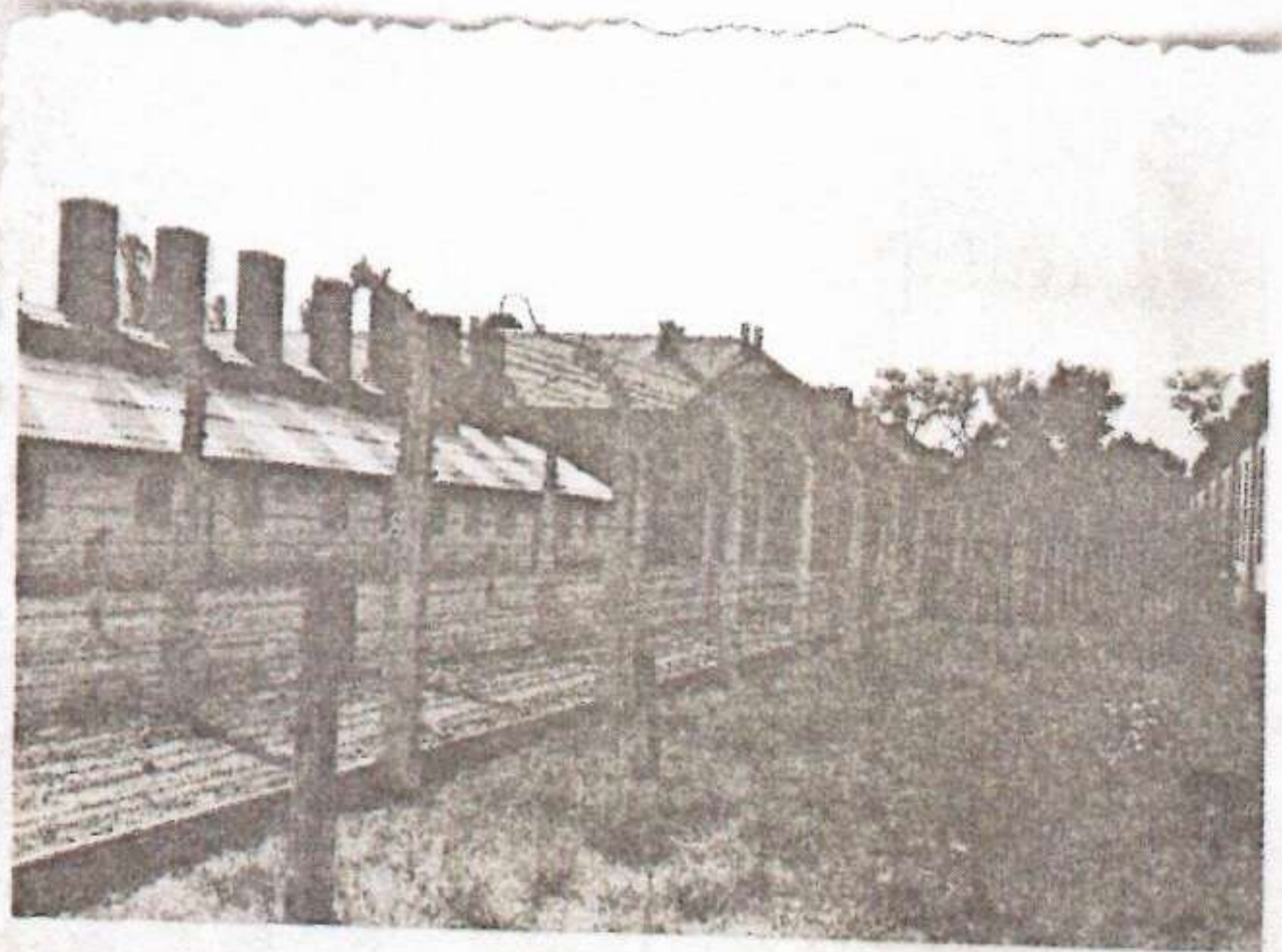
Leta 1942 so tovariša Juvana aretirali zaradi napada na nemškega žandarja. Skozi Trbovlje, Celje, Dunaj in Prago so ga pripeljali v Liepzig, kjer je bil skoraj 2 leti. Ni bil več človek, temveč le številka 99456. Njihovo vsakdanje delo je bilo čiščenje cest in ruševin. Prve mesece v taborišču so bolj životalili, pozneje pa so se razmere uredile. Dobili so zveze s domačimi, ki so jim pošiljali razna oblačila in bone za malico. To nam priča tudi razglednica, ki jo je poslal svoji prijateljici. Takšno življenje so preživljali do marca leta 1945. Tega meseca 1945 leta pa jih je osvobodila RA. Bili so svobodni, vendar so imeli nad njimi vse pravice Rusi. Domev niso smeli, kajti poti niso bile prehodne. Ko pa so bile poti proste, so jih odpeljali v Radovljico, kjer je bil zbirni logar za vse internirance. Od tu so naposled lahko odšli domev. Po vrnitvi pa so morali začeti z graditvijo osvobojene domovine.

Pogovarjale so se:

Bučer Blanka

Kmetič Simona

Grobin Marjana

B R G L E Z J A N K O

Kdaj, kam in do kda, so vas odpeljali?

Arrestirani so me 4. avgusta 1943 in nato odpeljali v Erbovico in od tam potem pa preko Dunaja in Linca ter Prage v Mühlberg ob Elbi, kjer je bilo vojno ujetniško taborišče. Tam sem bil do 23. 4. 1945, ko nas je osvobodila ruska armada.

Kakšno je bilo vaše početje ob aretaciji?

Bili smo prepričani (arrestirali so jih več nasokrat), da nas bodo postrelili, zaradi našega odkritega boja proti fašizmu. Ravno takrat pa je vrhovni štab Titove armade dal razlogo fašistu, da se morajo ujeti partizani smatrati kot vojni ujetniki in to nas je navdajalo s novimi upi. Po kapitulaciji Italije, 8. sept. 1943, se je za nas stanje nekoliko izboljšalo, ker smo vedeli, da ne bomo ustreljeni.

3. Kakšno je bilo vaše potovanje?

Do Dunaja smo potovali v osebnih vagonih. Na Dunaju smo se ustavili in približno 8 dni preživeli v veliki kaznilnici. Od tu smo potovali v posebnih kaznijskih vagonih, po 5 v enem prostoru. V Pragi nas je sprejela legatska češkoslovaška policija, vendar je bila do nas zelo lagalna in lobrohotna. Dajali so nam cigarete, male koščke kruha, vodo - vse seveda sastonj.

V Pragi smo prenočevali v gradu Poukraoij. Pred spanjem so nas postavili ob sid, nato pa je vsakdo med nami dobil nekaj bro.

4. Ali vas je bilo strah smrti?

Ne! Čez čas človek popolnoma otopi in se ne boji niti strahot drugega dne, niti smrti.

5. Vaši spomini iz življenja v taborišču?

Zjutraj smo zgodaj vstajali. Potem smo šli na zajtrk. Dobili smo vodo s nekakšnimi raztoplinami. Ta slab čaj - brez sladkorja, smo imenovali robidovna. Ker je bilo to za piti preslabo, smo ponavadi uporabljali to za bratje. Kosilo je bilo od 12^h do 13^h. Največkrat smo dobili še skoraj surov krompir, oblit s nekakšno vodo, ali pa kolerabo. Za večerjo smo dobili košček kruha, (približno 5 dkg). Včasih smo imeli še košček margarine ali starega pašteta. Spali smo na lesenih pogradih, oblečeni smo bili v francoske obleke iz I. svetovne vojne. Obuti smo bili v lesene cikle.

6. Ali se kakšnega dogodka še posebej spominjate?

Da. V taborišču smo našli ujetnike jugoslovanske vojske, zajete iz aprilske vojne leta 1941. Bili so sami Srbi. Ti so bili po Nedičevi

für geld. kann man alles

bekommen in der barutiare.

Wirst du auch immer in der

holauige? Wenn schickst du mir

27.58, Ich grüße Frau und

seine kinder. Ich grüße

Paul, Ota, Ota, Paula, Heidi.

und Hilola. Herliche grüße und

Küsse schickt, Berti Maria und

du Ota, immer weiter

Herliche grüße

Albert

Farte Jore

Konzentrationslager Mauthausen
Oberdonau

Folgende Anordnungen sind beim Schriftverkehr mit Gefangenen zu beachten:

- 1.) Jeder Schutzhaftgefangene darf im Monat zwei Briefe oder zwei Karten von seinen Angehörigen empfangen und an sie absenden. Die Briefe an die Gefangenen müssen gut leserlich mit Late geschrieben sein und dürfen nur 15 Zeilen auf einer Seite enthalten. Gestattet ist nur ein Briefbogen normaler Größe. Briefmachlätze müssen ungefüllt sein. In einem Brief dürfen nur 5 Briefmarken à 12 Pf. beigelegt werden. Alles andere ist verboten und unterliegt der Beschagnahme. Postkarten haben 10 Zeilen. Lichtbilder dürfen als Postkarten nicht verwendet werden.
 - 2.) Geldsendungen sind gestattet, doch ist dabei genau Name und Vorname, Geburtsdatum, Mafülingsblock und Stube anzugeben.
 - 3.) Zeitungen sind gestattet, dürfen aber nur durch die Poststelle des K.L. Mauthausen bestellt werden.
 - 4.) Pakete dürfen nicht geschickt werden, da die Gefangenen im Lager alles kaufen können.
 - 5.) Entlassungsgesuche aus der Schutzhaft an die Lagerleitung sind zwecklos.
 - 6.) Sprecherlaubnis und Besuche von Gefangenen im Konzentrationslager sind grundsätzlich nicht gestattet.
- Alle Post, die diesen Anforderungen nicht entspricht, wird vernichtet.

Der Lagerkommandant.

Meine Anschrift:

Fräulein Albert str. 2789

Name:

geboren am: 15.10.1907

Block 14.

Stube A.

Mauthausen, den

Liebe Frau!

Gewiss meine Kind!

Berti und Chiri,

Was ist mit euch?

Was ist mit meiner Mutter,

und Schwester? Ist sie Mutter

gesund? Ich wünsche ihr herrliche

Grüße. Was ist nun mit dir, Berti

und Chiri? Wie leben sie?

Sind sie gesund?

Kontrollzeichen des Blockführers:

Kornfeld R. C. M.

11/11

KOŠAK JOŽE

Kdaj se vas zapeli oziroma odpeljali v taborišče?
Odpeljali so me 13.XII.1942 v Trbovlje, januarja 1943 v Maribor.
Internirancev nas je bilo več.

Kdo so bili med njimi, ki ste jih poznali?
Med njimi so bili tov. Požjak, Grahek Mirko, Kerin Milan. Februarja
pa smo bili preveljani v sloglanno taborišče Dachau.

Zakaj so odpeljali prav te tovariše?
Vendar je bil v tem, da smo bili člani SKJ, katerega vodji sta bila
tovarišica Vera Šlander in tovariš Serge Krajger.

Kako je bilo, ko ste prispeli v taborišče?
Najprej so nas pri vходу vpisali po poklicih. Jaz sem pozneje delal
v tovarni WB oziroma "VIRŠTAB BETRIK". V tej tovarni je bilo polno
umetnikov in rokodelcev iz vsega sveta.

Tovariš Košak, katero številko ste imeli?
Moja številka je bila 42937, vendar nas je proti koncu vojne že prek
50.000.

Kako je bilo v taborišču? Nam lahko opišete!
Bilo je strašno. Noč in dan se je po taborišču širil vonj, po kašga-
nem človekovem mesu, ki je prihajal iz krematorija. Oslabeli tabo-
riščniki so bili skoraj vsak dan tepeni. Delali smo od 7^h zjutraj pa
do 19^h. Hrana je zelo borna. Zjutraj smo dobili črno kavo brez slad-
korja. Za kosilo nekaj selonjave, če je lahko tako imenovana, ki je
plavala na vodi. Kmalu sem bil pramoščen na neko lesno področje. Tu
sem dobil leta 1944 decembra FEGASTI TIFUS tega se pronašale uši. In
to je pomenilo smrt. Vsi smo se bali smrti, kajti to je nekaj strašne-
ga.

Prepeljan je bil v bolnico. Imel sem hude bolečine v glavi, zato sem
mislil, da sem prehlajen. Mislil sem, da imam prehlajeno kri in da
je najbolje, če si jo spravim nekaj ven. Zato sem se udaril po glavi,
da mi je začela teči kri. Pritekel je zdravnik in me pokaral, da to
nisem dobro storil. Zdravnik me je spraševal, od kod sem in tako dalje.
In kmalu nva agotovila, da se poznam z njegovim prijateljem. Šel takrat
dalje se je zdravnik še posebno zanimal zame. Nosil mi je tablete in
hrano. Vendar pa mi je kljub veliki skrbi zdravnika začela narasčati
temperatura. Kmalu sem imel že 42°C in padel sem v veliko nezavest.
Iz te nezavesti sem se prebudil šele čez 3 dni. Bil sem popolnoma
izčrpan. Toda šel sem na delo, čeprav sem bil šibak.

Koga ste še srečali v taborišču?

Srečal sem tudi svojega učitelja. Ta pa mi je pomagal do nekakega drugega
delovnega mesta. Tu smo pletli nekakšne trakove in imeli smo določeno
normo. Jaz nisem uspeh doseči norme, ker mi delo ni šlo od rok. Zaradi tega
sem bil pretepen.

Kako ste pa rešili tega dela?

Prva zatej sem dobil ponarejen zdravniški list, ki mi je pomagal, da so me sprostili dela. Tako mi vse do osvoboditve ni bilo treba več delati.

Kdaj vas je osvobodil?

Osvobodili so nas Amerikanci.

Kako je bilo ob prihodu Amerikancev?

Grupa za Vance. Nemci so namreč vedeli za prihod osvoboditeljev in so hoteli skriti svoje zločine. Nas so paljali neko jutro na apel, da bi smo z letalskimi bombami pokončili. Vendar so se prišli uprli in niso hoteli v letale. Tako smo ostali živi in bili 29. avgusta 1945 osvobodjeni.

Kako pa je bilo s bolniki?

Te so negovali Amerikanci, tudi jaz sem bil med temi bolniki.

Kdaj ste odšli domov?

Z zadnjim transportom.

Ali je vaša žena vedela, da pridete?

Ne. Žena je mislila, da sem mrtev. Vendar pa so našli na občini neka pisma, ki so potrjevala, da sem še živ.

Na nekaj smo pa pozabili. S katerimi tovariši ste se najbolje razumeli? Najbolj sem se razumel s tovariši iz Sedraža in še danes se vsako leto zberemo v Hrastniku.

Ali ste morda poznali Ivana Skvarča?

Seveda sem ga poznal, vendar z njim nisem imel nikakršnih stikov.

Tovariš Košak nam je na koncu zaželel, da ne bi nikdar več prišlo do česa podobnega, kar je morala doživljati njegova generacija.

Spraševali so: Zgubič Alenka
Bartolme Nives
Drnovšek Natalija

ŠKRABAR FRANČ

Škrabar je bil v Dachau dne 14. marca 1944, vrnil pa se je 18. julija 1945.

Tovariš Škrabar se je ukvarjal s politiko. Prijeval je v rudniški postaji, v kateri so bili sami domačini, in tako ob 14. marca 1944 najprej odpeljali v trboveljsko samico "Podornica". Iz Trbovelj so ga odpeljali v Maribor, od tam pa po nekaj tednih na Dunaj, kjer so ga kmalu po prihodu dodelili za transport v Dachau.

Tako, ko so zapornike pripeljali v taborišče, so jih namrpali v kopalnice in nanje spuščali vodo, tako so namreč preizkušali njihovo trdnost. Seveda pa so jih tudi pregledali, da so ugotovili, če je med njimi kdo, ki ima kakšno od nalezljivih bolezni. Po teh preizkušnjah so jih razdelili za delo. Tovariš Škrabar je odhajal z drugimi taboriščniki delat v tovarno. Tu je bil seveda večkrat tepen zaradi malenkosti, kot je nasmeš; stražarji namreč smeha niso trpeli. V tej tovarni so delali tudi zelo mladi. Štirinajstletnega fanta so pred očmi drugih delavcev obesili, ker se mu je pokvaril stroj.

Delovni dan se je začel zelo zgodaj. Ob 4^h so vstajali, ob 5^h pa so bili že na delovne mestu. Delali so 12 ur. Tudi hrana je bila zelo skromna, največkrat so jedli ješprenj, v katerem je bil košček krompirja. Pri večerji so kilogramski kruh razdelili med 24 ljudi, kadar pa so imeli taboriščniki srečo, so dobili tudi žlico sladkorja. Obledeni so bili v sebrasta oblačila in lesene cikle. Poleg tega je imel vsak zapornik tudi svojo številko, ki je bila vrezana na majhen trikotnik, ki so ga imeli pripetega na srajco. Ker je bil Škrabar politični zapornik, je imel številko vrezano na rdeč trikotnik. Njegova številka je 68501.

Vojna se je nagibala h koncu, vendar je število zapornikov raslo. Toda maja 1945. leta so jih osvobodile ameriške in francoske čete. Zaradi spopadev z Nemci so jih izpustili iz taborišča šele 18. julija 1945. S kamionem so jih pripeljali v Kamnik.

Spraševala sta:

Hojkar Branka in

Zajo Darja

KRAUTBERGER IVAN

DEPORTIRAN V TABORIŠČU AUSCHVITZ

Zaradi vključitve bratov in sestra v NOB oziroma v partizane je bil tovariš Ivan skupaj s 32 interniranci izgnan v taborišče. Ko so prisigli s vlakom v taborišče, so jih takoj razdelali v delovne skupine. Starci in ostali, ki niso bili sposobni za delo, so bile žrtve plina. On je bil v skupini, kjer so bili tudi Emil Okrogar, Milan Petelinkar, Kcs in drugi interniranci iz Zagorja.

Tovariš Krautberger je moral zaradi potrebe po rudarski delovni sili v sodnik PLIBERSTAIN, ki je bil v sklopu taborišča. Posređilo se mu je pobegniti, nakar se je priključil partizanom.

Mnogo dogodkov, katerih se tovariš Ivan spominja, nekaterih pa le še medlo. Najbolj se mu je vtisnil v spomin dogodek, ko je iz celi-ce opazoval mlado Židinjko. Stala je na strelišču in jokala ter prosila, naj jo pustijo živo. Bila je še zelo mlada in lepa. Toda edjeknil je strel in njeno mlado življenje je ugasnilo za vedno.

Spraševala je
Drnovšek Natalija

M r t v a ň k i l i s t .

Matični urad..... št. 263/45

Starije o/Sari

ki je stanoval/a/ *Eber, Leopold - judae*
Poplice I. 10.

je dne *7. nov. 1943.* ob *.....* uri *.....* minut
v *Gustavju - Köffle*
umrl/a/.

Rajni/a/ je bil/a/ rojen/a/ dne *13. nov. 1899.*
v *L. juja ob Taboru*

Matični urad..... št. *.....*
Oče..... *Eber Franc - judae*

Mati..... *ki nikoli vero*
Eber rof Kotar Lusa

poročen/a/ je ni bil/a/ *ki nikoli vero*
Rus Slavija, ki je
Samopija v Poplicul I. 10.

Pečat.

Starije, dne *8. nov. 45*
historički knjigi
Vodja matrike.

GRAHEK MIRKO

.... interniran v Mauthausen 4.VII.1943 in bil tam do 8.V.1945.

Ko so leta 1941 prispeli v Zagorje Nemci, je tov.Grahek Mirko s sedmimi tovariši pričel z ilegalnim delom. To je trajalo vse do leta 1942, nakar jih je kurir Knez Polde, ki je delal za gestapovce izdal. 2.XII.1942 so tovariša Grahka odpeljali v Trbovije. Tam je ostal dva meseca. Zatem so ga premestili v mariborsko taborišče, kjer je ostal vse do 4.VII.1943. Iz mariborskega taborišča pa so ga odpeljali v eno najstarejših taborišč v Mauthausenu. V Mauthausenu je pretrpel leto dni. Imel je številko 32255. Prestavljen je bil v podružnico. Od tam se na povratku pešačili 11 dni do Mauthausena. Do tja pa niso prišli, ker so se ustavili že pri kjer so dočakali osvoboditev.

ŽIVLJENJE V TABORIŠČU

Vsak dan so vstajali ob 5^h. Potem so imeli zbor. Zajtrk je bil skop. Bilo je veliko pomanjkanje hrane. Po zajtrku so morali na svoja delovna mesta. Nositi so morali težko kamenje, tistega pa, ki tega ni zmožel, so pretepli.

Še posebno se mu je vtisnil v spomin dogodek, ko je sin komandanta taborišča praznoval 13.rojstni dan. Komendant je poklical 13 internirancev. Sinu je dal pištolo ter mu ukazal, naj jih postreli in se s tem uči streljati.

Pogovarjala sta se:
Šimic Rene
Markošek Borut

JAVORŠEK FRANC

14. sept. 1943 do 1945

Kje ste bili, ko vas odpeljali?

Odpeljali so me 14. septembra 1943. leta.

Kam so vas odpeljali?

Najprej so me odpeljali v Trbovlje, od tam v Celje, kjer sem bil 3 mesece. Dalje v Milberk in nato v Leipzig.

Kakšen je bil vzrok?

Vzrok je bil političen.

Kako je bilo v Leipzigu?

Zjutraj ob 6^h smo odšli na delo.

Kaj ste delali?

Čistili smo ruševine v tistem okolju.

Do kdaj ste delali?

Delali smo do 6^h zvečer. Se pravi - cel dan.

Ste dobili vmes kaj kosila?

Da, nekaj malega. Jedli smo skoraj vedno kolerabo in neko juho, boljše rešeno - vodo.

Kako je bilo v barakah, kaj ste se pogovarjali zvečer?

V eni baraki nas je bilo okrog 120. Spali smo na pogradih. Pogovarjali pa smo se le, kdaj bo osvoboditev in kam se pomika fronta. Imeli smo celo svoj ansambel. Kitaro, harmoniko in še nekaj.

Kje ste dobili te instrumente?

Te instrumente nam je poslal RK.

Do kdaj ste bili v taborišču?

Do leta 1945, se pravi do konca.

Kdo je osvobodil taborišče?

Taborišče so osvobodili Amerikanci.

Kako ste prišli domov?

Domov sem prišel s transportom.

Zg. bič Alenka

BUREAU DE RAPATRIEMENT
P. D. R.
NATIONS UNIES

949

CERTIFICAT D'IDENTITE
CERTIFICATE OF IDENTITY

Le porteur du present Certificat s'est presenté ce jour au Bureau de Rapatriement P. D. R.
The bearer of this Certificate has to-day presented himself in the Allied Board for
Repatriation.

Il nous a déclaré être sans papiers et nous a fait les déclarations suivantes:
He has said to be without papers making to us the following declaration:

Nom KUBENT Prénom DRAGO
Name christian name

né 20.10.1922 à Zagorje sur Save
born

ressortissant de Yougoalava - Slovène
nationality

Les papiers (lui ont été) enlevés par la Gestapo à
Trbovljah. Déporté politique par les SS le 4 août

1941 à Zagorje sur Save arrêté. 2 semaines dans la

prison de la Gestapo le 10 août 1941 emmené au camp

de conc. de Mauthausen, le 18.1.1942 au camp de Steyer,

le 24.3.1942 relâché, le 4.11.1942 de nouveau emprisonné

à Trbovlje, Celje et Maribor par la Gestapo pendant 3 m

le 29.1.1943 déporté au camp de Dachau, ensuite à Alah

st Bleichach. Libéré par les troupes françaises à

Bleichach le 30. avril 1945. Nr. du camp de Dachau:

42991. celui de Mauthausen: 1970.

TEMOIGNAGE
WITNESSES

Signature
Signature

Le SECRETAIRE-DELEGUE
Vu au Gouvernement Militaire
à Ravensbourg, le
Le Chef du Gouvernement Militaire
P.O. 1'Officier Adjoint
Doit se présenter à la S.M.

Ravensbourg, le 11 juin 1945.

BUREAU DE RAPATRIEMENT P.D.R.
Le Lieutenant

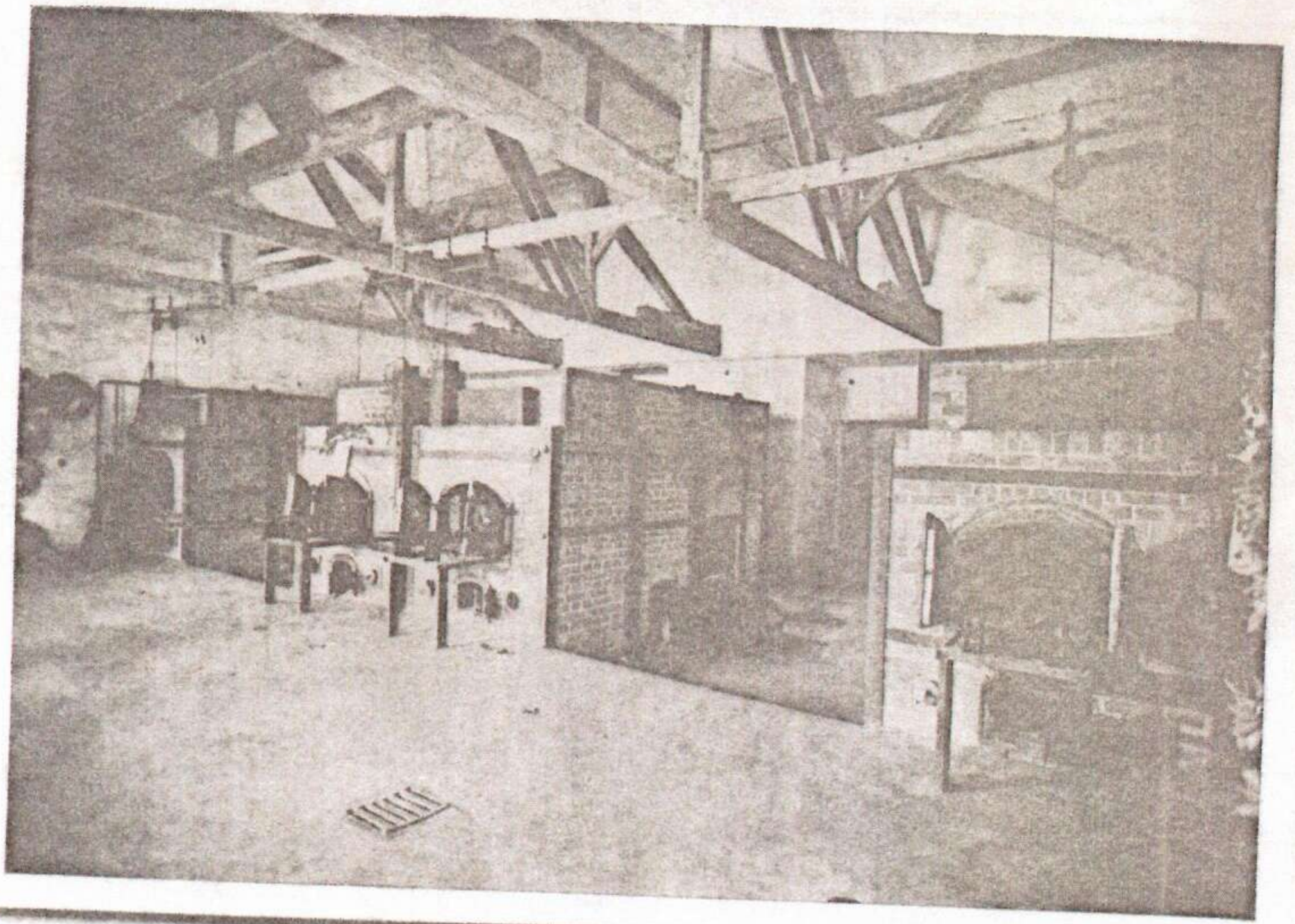
K U R E N T D R A G O

- A. Kdaj se vas pripeljali v taborišče Mauthausen in zakaj?
B. V taborišče sem bil pripeljan 4. avgusta leta 1942., ker sem z nekaterimi prijatelji napravil majhno sabotažo na separaciji v Zagorju.
- A. Ali nam lahko opišete taborišče?
B. Taborišče je imelo precej velik obseg. Obdano je bilo z žico. Spali smo v barakah. V teh barakah so bili pogradi, na njih malo slame. Na enem pogradu smo ležali štirje.
- A. Ali nam lahko opišete, kako je potekal dan?
B. Vstajali smo zgodaj zjutraj. Za zajtrk smo dobili akoderico krompirjeve vode ali črne kave. Po zajtrku je bil apel. Ure in ure smo stali v vrsti, da so nas prešteli. Po apelu smo šli delat v kamnelom.
- A. Se posebno spominjate kakšnega dogodka?
B. Da. Dobro se spominjam, kako so morali interniranci, ki so hitro opešali, skakati v kamnelom, ker niso bili več zmogni za delo.
- A. Kako ste bili oblečeni?
B. Imeli smo rebraste obleke, na nogah cikle. Vsak interniranec je imel tudi svojo številko. Kadar so koga klicali, ga nikoli niso po imenu. Za vse smo bili le številke.
- A. Ali je bilo v taborišču kaj žensk?
B. Ne.
- A. Kdaj ste se vrnil domov?
B. Vrnil sem se konec marca 1945. Osvobodile so nas zavezniške čete!

Pogovarjali sta se:

Krajnc Meta

Friškovec Simona

DREČNIK ZVONE

V boju proti sovražniku so tov. Drečnik in tovariši sodelovali tako, da so pisali parole, letake itd. Organizirani so bili v trojke, kjer ni vedel nihče ničesar o drugem. To je bilo dobro zaradi tega, da nisi mogel ničesar povedati o nikomer, če so te ujeli.

Leta 1942 je bil tov. Drečnik aretiran, bil je namreč izdan. Najprej so ga poslali v Trbovlje, kjer je bil v zaporu, nato pa v Maribor, 14. januarja pa je prišel v taborišče Dachau.

V tem taborišču so morali vstajati že ob 3^h ali 4^h. Potem so imeli apel - zbor. Tam so jih prešteli. Vsako jutro in prav tako zvečer je bila na vrsti gimnastika. Po gimnastiki je bilo na vrsti umivanje. Sleči so se morali do pasu, nato pa se z ledeno mrzlo vodo umiti. Za zajtrk je bila grenka kava, 1 kg kruha pa je imele 10 ljudi. Z delom so pričeli ob 6^h. Delali so na polju ali njiivali. Orali so s plukom, ki so ga morali vleči sami. Delali so do 12^h. Imeli so eno uro počitka in takrat so kosili. Za kosilo pa je bil po navadi gnil krompir ali krompirjeva juha (iz krompirjevih olupkov) ali koleraba, o kateri je tov. Drečnik dejal, da je bila tóda kot trske. Ob 13^h so pričeli z rednim delom. Delovni dan je bil dolg 12 ur. Če v tem času nisi dosegel "norme", si moral delati še ponoči in odtrgati se ti zajtrk, kosilo ali pa večerje. Spali so v sobah, v katerih je bilo okoli 40 ljudi. Postelje so bile tronadstropne. Na eni postelji so ležali 3 - 4 ljudje. Pokriti so bili samo z eno odejo.

Umrljivost v taborišču je bila zelo velika. Imeli so tudi plinske celice, ki so bile podobne kopalnicam. Tja so zvelili ljudi, rekoč, naj bi se umili. Tóda ko so bili že vsi v takšni "kopalnici", so spustili plin, skozí odprtine pa so vojaki gledali, kako se nesrečniki dášijo. Ob obehvanju ali streljanju ljudi so sklicali celo taborišče. Vse so morali potem gledati, kako so ljudje umirali. To so delali tako, da bi jim vili čimveč strahu. Največ so pobili B. Jov, B. Jovčič in Žilov. Mrve ljudi so sežigali v krematoriju, njihove stvari pa so uporabljali kot gnojilo za njive.

Ena od najbolj žalostnih dogodkov, ki je v taborišču zgodila, je povzročil pijan stražar, ki je odvrget cigareto. Takrat je bila v taborišču takšna zmeda, da nad ujetniki stražarji niso imeli nadzorstva. Lahko so se svobodno sprehajali po taborišču, tudi na tiso mogli zaviti jarka in električne žice.

BUTARA FRANCISKA

- Kdaj so vas odpeljali v taborišče Auschwitz?
V taborišče so me odpeljali 15. avgusta leta 1942.
- Kdaj so vas odpeljali v taborišče?
V taborišče so me odpeljali zaradi političnega priganjanja.
- Kakšen je bil dnevni red v taborišču?
Zjutraj smo vstajale ob 4^h in čakale pred barakami v vrsti do 6^h.
Ob 8^h smo odhajale na delo in se vračale pozno zvečer.
- Kakšen je bil obrok hrane?
Zjutraj smo dobile vodo, za kosilo kolerabno ali krompirjevo juho,
za večerjo pa spet vodo. Zjutraj smo dobile tudi majhen košček
kruha, ki smo ga imelo za cel dan.
- Kje ste spale?
Spale smo v barakah, ki so bile dolge tudi do petdeset metrov, v
vsaki pa je spalo tudi po šest žensk.
- Koliko ste bili stari, ko ste prišli v taborišče?
Stara sem bila 38 let.
- Ali je bilo iz taborišča mogoče pobegniti?
Ne, ker so bile napeljane okoli taborišča do deset metrov visoke
žice, v katerih je bil električni tok.
- Ali ste imeli v taborišču tudi svojo številko?
Da, imela sem številko 17842.
- Kako ste bile oblečene?
Imele smo črtaste obleke in cikle. Pozimi smo dobile še bluzo.
- Kaj ste delale pozimi?
Pozimi smo nosile iz kanalov vodo.
- Ali ste lahko pisali tili domov?
Lahko smo pisale, vendar so vsa pisma kontrolirali.
- Kdaj ste se vrnil domov?
Domov sem prišla z vlakom 25. avgusta leta 1945, potem ko so nas
osvobodili Rusi.

Bergant Tatjana

ŽOHAR JOŽE

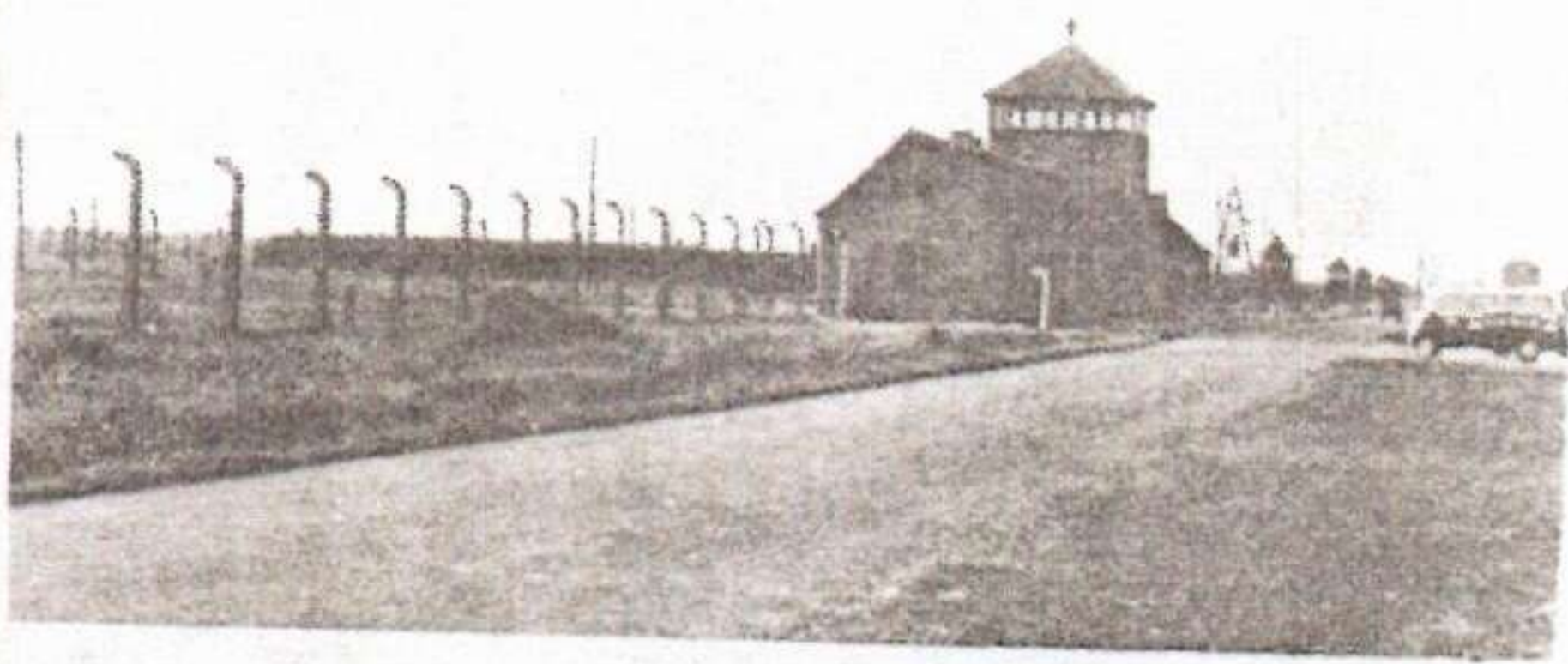
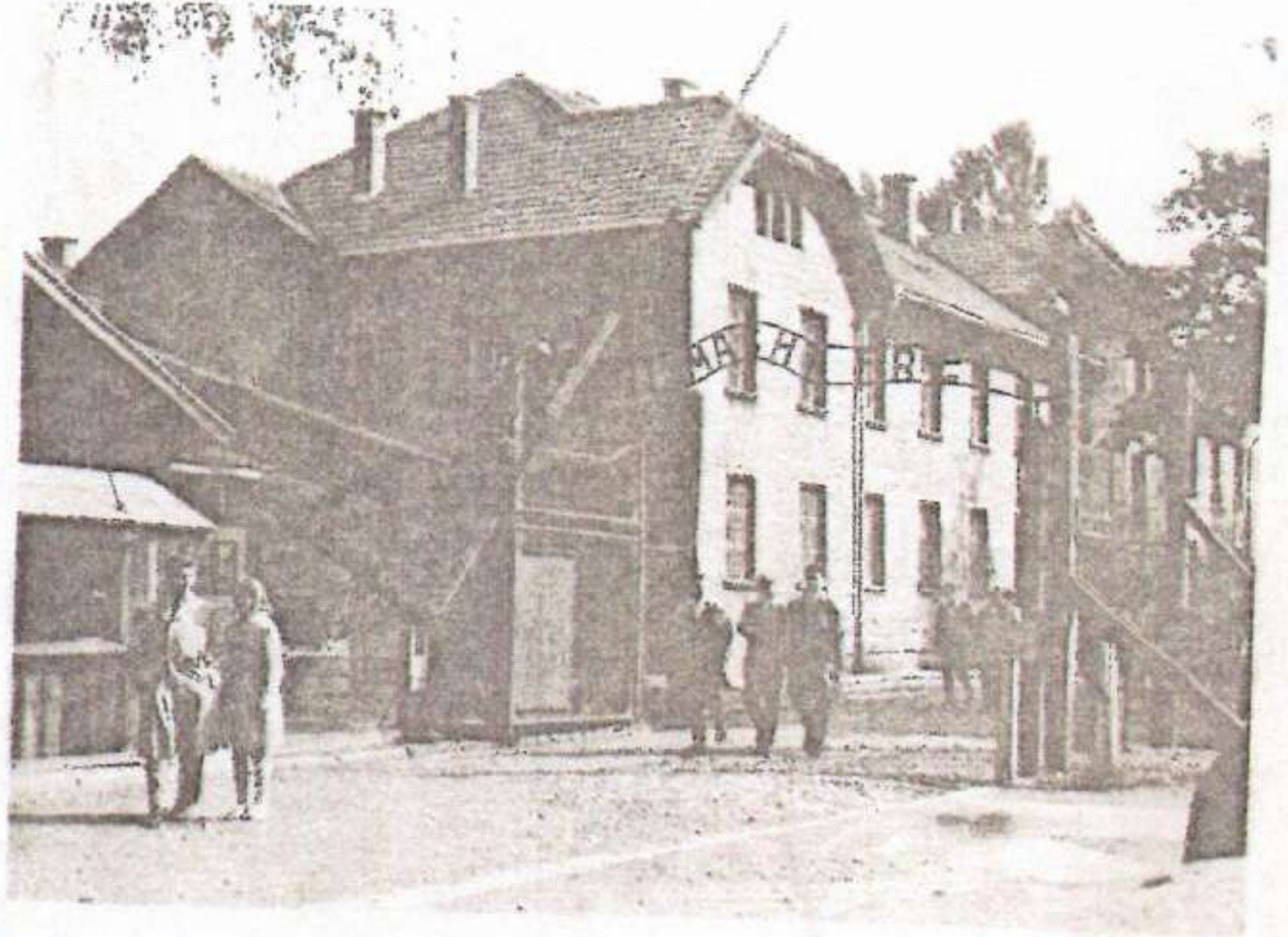
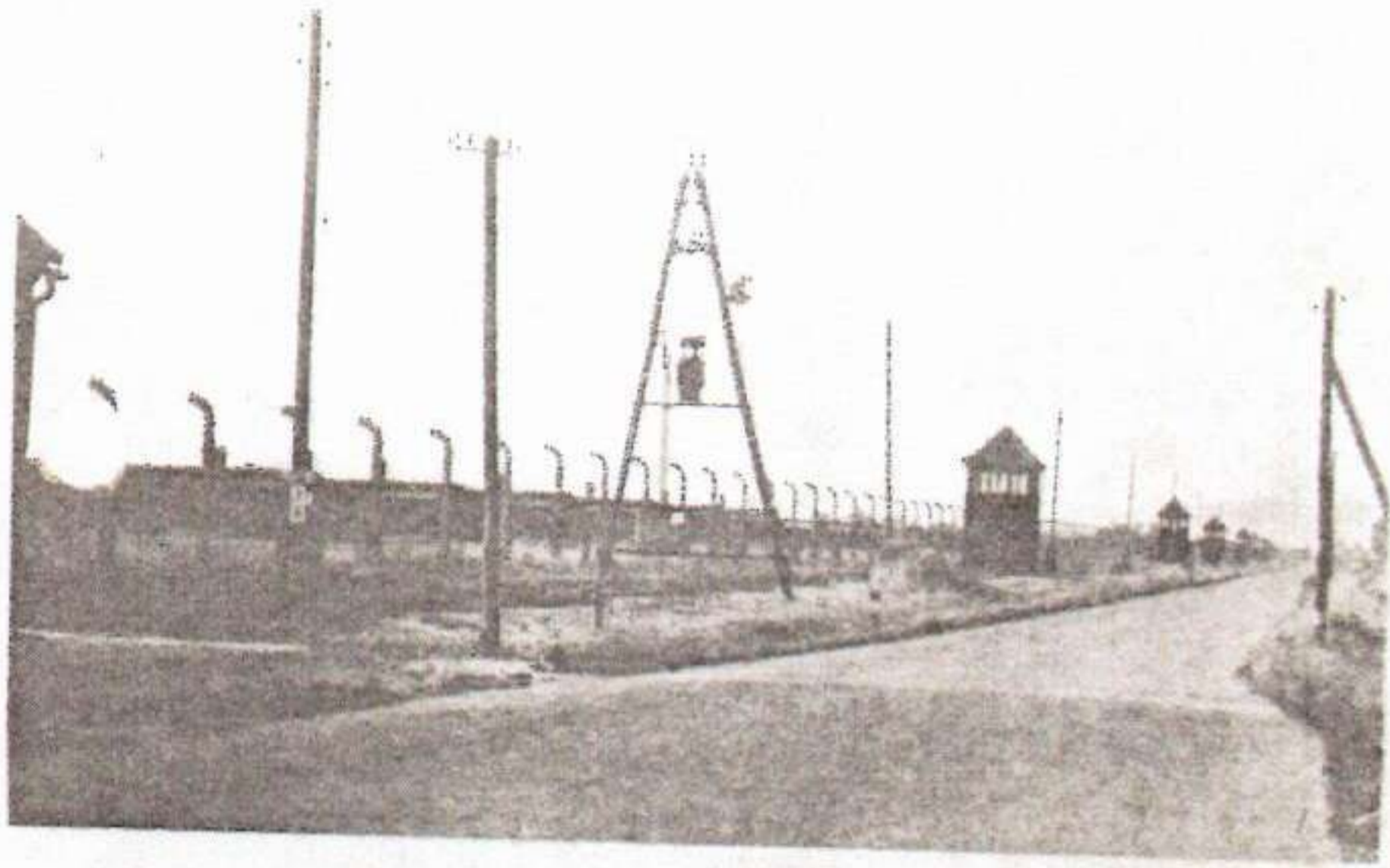
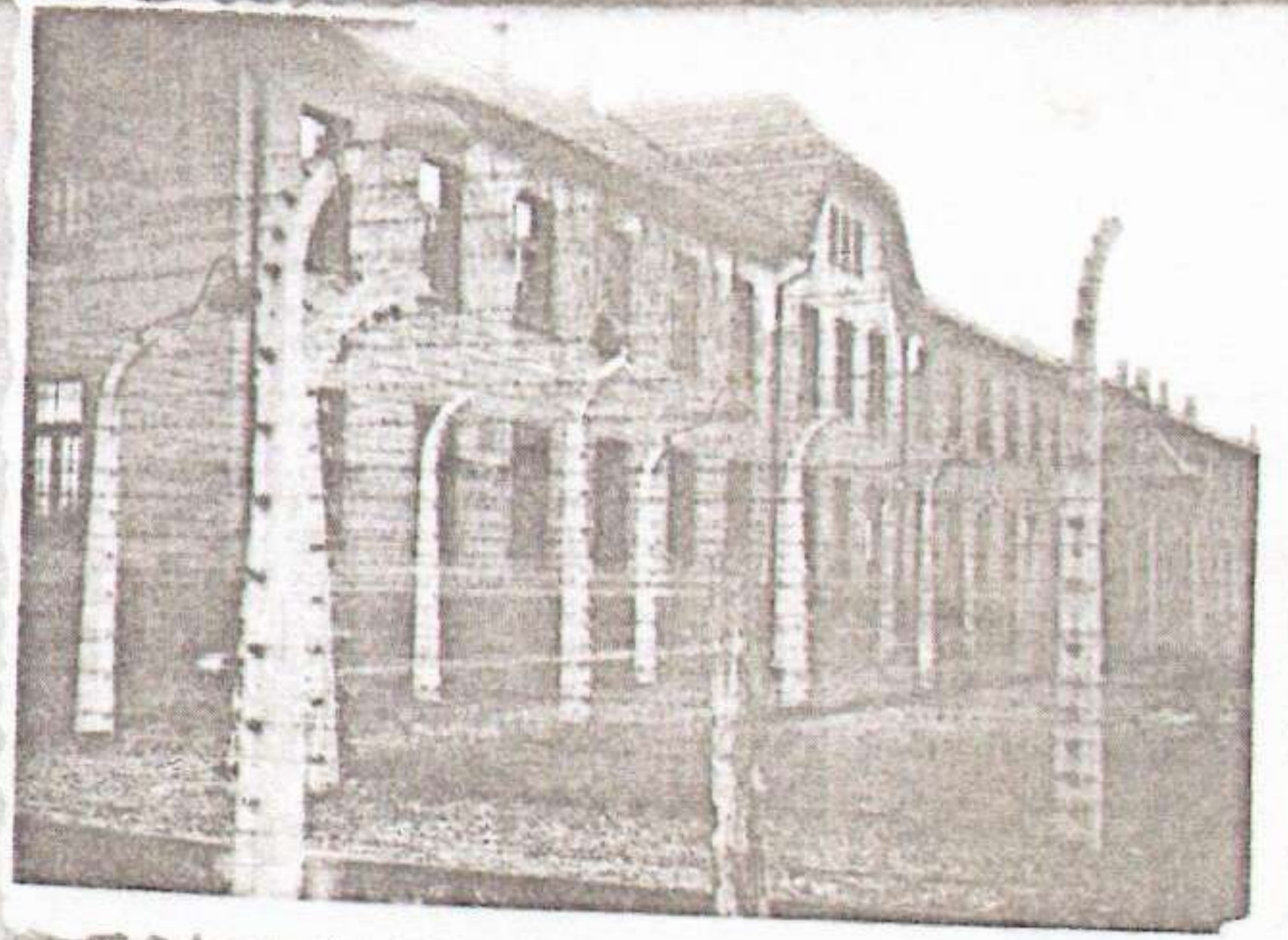
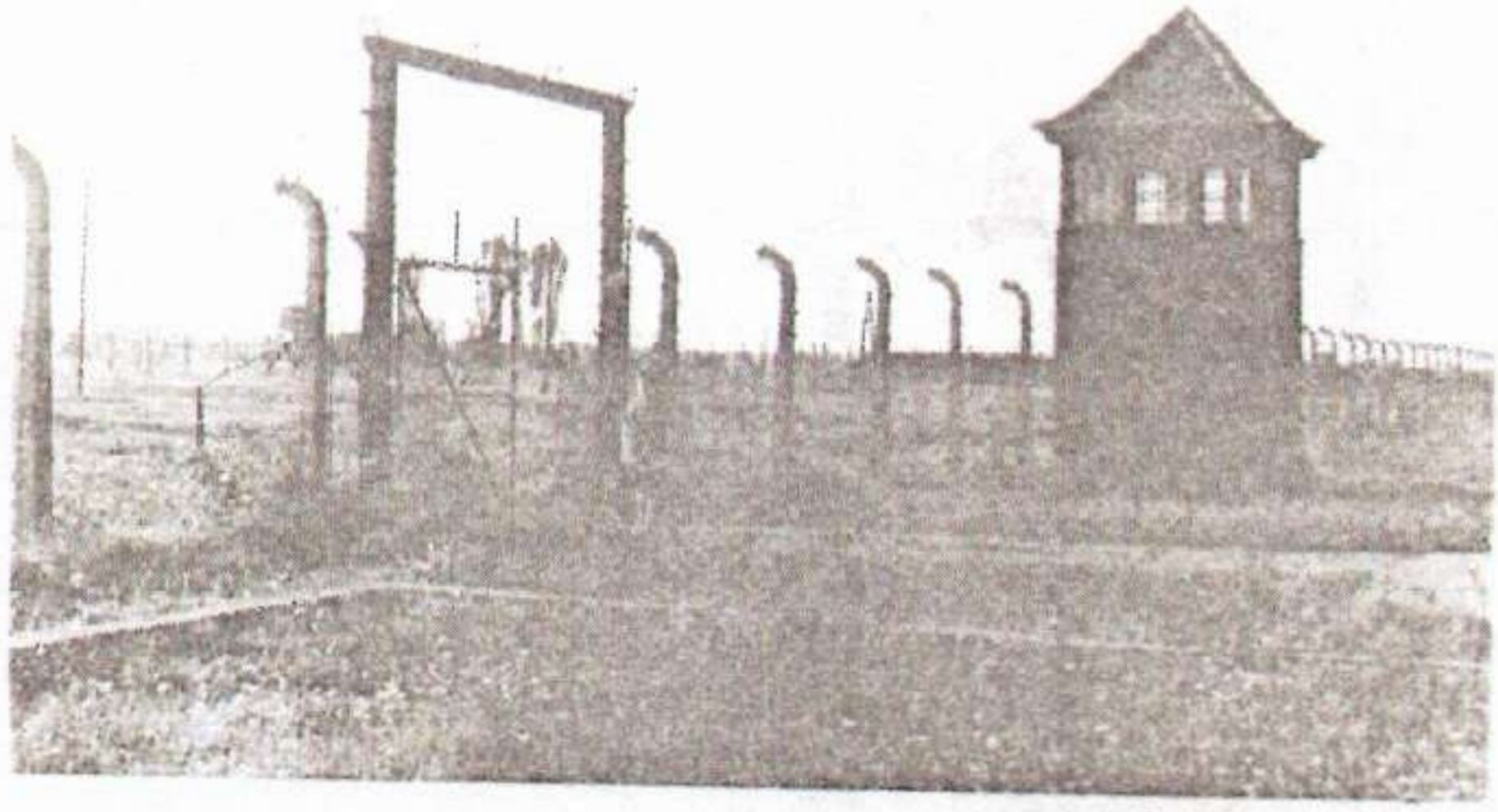
Aretirani so ga 10.10.1942. Odpeljali so ga v trboveljski sapor, preko Laškega in Maribora v Dachau, kamor je prispel 27.1.1943.

Okusil je taboriščno življenje tudi drugje: v Lubinu na Poljskem, Auschwitzu, Buchenwaldu, Mauthausnu, Gusnu, kjer so jih osvobodili 5.maja 1945 ob 17.uri. Domov se je vrnil 14.julija 1945.

Tovariš Žohar je doživel v taborišču dogodek, ki se ga spominja še danes. Zgodilo se je v Preski na Poljskem na delu v opekarni. Ko so se približevali Rusi, so se oficirji in drugi Nemci umaknili, v opekarni so ostali le častniki, ki so imeli nalogo, da pazijo na internirance. Kmalu je začelo pokati okrog opekarne. To je bilo znamenje, da so Rusi že zelo blizu. Nemški častniki so imeli nalogo, da vsakega INTERNIRANCA vprašajo, kaj je po rodu. V opekarni so bili poleg Jugoslovanov tudi Poljaki, napredni Nemci in drugi. Tudi tovariša Žoharja so vprašali, kje je doma. Tov.Žohar se je znašel in rekel, da iz Oberštajerske. Nемец je bil prepričan, da je skupina doma iz Sp.Štajerske nemškega rodu, saj je bila to Hitlerjeva dežela."

Tako je tovariš Žohar rešil ostale Slovence in sebe smrti, ki je zadel njihove tovariše iz Poljske še isti dan v gramozni jami.

Pogovarjali sta se: Jauševc Branka
Čoki Nevenka

VODENIK FRANČ

- Kdaj so vas zaprli?
Zaprli so me 11. novembra 1942
- Kje ste bili zaprti?
Najprej so me odpeljali v Trbovlje, kjer sem bil do 1. decembra. 29. decembra so me odpeljali v Celje, nato v Maribor, iz Maribora pa v Dachau.
- Zakaj so vas zaprli?
Sodeloval sem s partizani.
- Opišite prosim, vaše življenje v taborišču!
Vstajali smo zgodaj. Ob 5^h smo odšli na apel, kjer so nas prešteli, nato pa odpeljali na delo. Delali smo na plantažah. Sadili smo. Mnogokrat smo tudi sabotirali, tako da nismo sadike dovolj potisnili v zemljo. Delali smo do 6^h zvečer. Vmes je bil odmor za kosilo. Kosila so bila zelo skromna in enolična, povečini zelje in koleraba.
- Katere številke so vam vtetovirali?
Moja številka je bila 42468.
- Kako je bilo tik pred osvoboditvijo?
Zadnji teden pred osvoboditvijo je bil strašen. Živeli smo v velikem strahu, ker so Nemci namilje še stopnjevali. Takrat sem dobil tudi pljučnico.
- Kdaj so vas osvobodili?
10. junija 1945.
- Kako ste prišli domov?
S transportom do Kamnika, nato pa po najkrajši poti domov.

Pogovor zapisala
Nives Bartolme

TO WHOM IT MAY CONCERN

POTRDILO

This is to certify that the
bearer of this document

S tem se potrjuje, da je
lastnik te listine

K e r i n Ivan

born / Rojen / 15.11.1919.

is a Yugoslav citizen, who was
imprisoned in the Concentration
Camp at Dachau and who, after the
liberation on April 29, 1945, un-
derwent the ordered fortnight
quarantine in the barracks at
Freimann-Munich from May 15, 1945
to May 29, 1945.

jugoslovanski državljan, ki je
bil interniran v koncentracij-
skem taborišču Dachau in ki je
po osvoboditvi dne 29. aprila 1945
prestal predpisano 14-dnevno ka-
rančeno v vojašnici Freimann-Mo-
rakove v času od 15. maja 1945
do 29. maja 1945.

Dated
- 3. 6. 1945

Dne

- 3. 6. 1945

Edward Winter
EDWARD F. WINTER
Captain F.A.
Staging Officer

NARODNA VLADA SLOVENIJE
 MINISTRSTVO ZA TRGOVINO IN PRESKRBO

12102 *

444

Dodatna nakaznica za repatriiranje

Repatriiranec Kerin Ivan rojstno leto 1919 stanujoč
 v Zapozju 140 števil. izkaznice 12102
 repatriacijskega urada v Ljubljani je upravičen nabaviti proti predložitvi
 te nakaznice pri trgovcu Deloviskemu domu Vode v Ljubljani
 enkratni izredni dodatek racioniranih živil glasom spodnjih odrezkov.

Datum 12. 7. 1945.

Kerin Ivan
 (podpis prejemnika)

[Signature]
 (podpis izstavitelja)

Daten 2/7 1944

Der Tag der Gefangung kann jetzt noch nicht angegeben werden. Besuche im Lager sind verboten. Aufpassen!

Ausgang aus dem Lager

Jeder Gefangene darf im Monat 2 Briefe schreiben. Jeder Brief darf höchstens 100 Wörter umfassen. Die Briefe müssen in deutscher Sprache geschrieben sein. Die Briefe müssen in deutscher Sprache geschrieben sein. Die Briefe müssen in deutscher Sprache geschrieben sein.

Der Lagerkommandant

Liebe Mami! Im Anfang meines Schreibens gewiss ich Dich
 recht herzlich mit einem Die, Deiner Schwester Ljilja und
 allen Deinen Verwandten ein großes und glückliches
 Neujahr! Liebe Mami ich bin gesund und glücklich
 auch Du die beste Gesundheit. Sei jetzt so wie gewohnt
 mir auch langweilig nach Dir ist es mir und wird
 mit Schmutz auf einer Herdwanne. Wenn es ein
 wird ich nicht - aber ich verzeihe nicht - so wie ich nicht
 verzeihe und hoffe, dass das Neujahr so schön so schön
 sein wird. Ich werde Dir bald schreiben. Von je dem
 erdicht ich die Nachricht, dass Du ein Paket
 abgekauft hast. So ist mir sehr lieb Dir mitteilen zu
 müssen dass ich dieses Paket bei Euch noch nicht erhal-
 ten habe und es kommt mit d. 21. d.

Osterfeiertage, dasselbe wünsche ich
 auch Deine Schwester Lejzki und
 allem zu Hause. Ich bitte Dich, darauf
 schreibst mir wieder bald. Noch einmal
 Grüße Dich sehr herzlich und sende
 ich Dir viele herzliche Küsse.
 Dein liebe Juan
 Es ist uns nicht gestattet Ein-
 geschriebene Briefe zu empfangen,
 sie gehen alle an den Absender
 zurück.

Postbeleg
 P. D. Dachau
 1943

Absender:

Meine Anschrift:
 Name: Peter Leon
 geboren am: 11. 3. 1923.

Get.-Nr. 4398
 Block 24/2
128 Dachau 3K

Konzentrationslager
 Dachau 3K

Folgende Anordnungen sind beim Schriftverkehr mit Gefangenen zu beachten:

- 1.) Jeder Schutzhaftgefangene darf im Monat zwei Briefe oder zwei Karten von seinen Angehörigen empfangen und an sie absenden. Die Briefe an die Gefangenen müssen gut lesbar mit 11 n 1 e geschrieben sein und dürfen nur 15 Zeilen auf einer Seite enthalten. Gestattet ist nur ein Briefbogen normaler Größe. Briefumschläge müssen ungeklüftet sein. In einem Briefe dürfen nur 5 Briefmarken à 12 Pfg. beigelegt werden. Alles andere ist verboten und unterliegt der Beschlagnahme. Postkarten haben 10 Zeilen. Lichtbilder dürfen als Postkarten nicht verwendet werden.
 - 2.) Geldsendungen auf Postenweisungen sind gestattet, doch sind dabei genau Namen und Vornamen, Geburtsdatum und Gefangenennummer anzugeben.
 - 3.) Zahlungen sind gestattet, dürfen aber nur durch die Poststelle des K. L. Dachau 3 K be-
 stätigt werden.
 4. Pakete dürfen durch die Post in beschränktem Maße gesandt werden.
 - 5.) Entlassungsgesuche aus der Schutzhaft an die Lagerleitung sind zwecklos.
 - 6.) Sprecherlaubnis und Besuche von Gefangenen im Konzentrationslager sind grundsätzlich nicht gestattet.
- Alle Post, die diesen Anforderungen nicht entspricht, wird vernichtet.

Janeschitz Maria
Str. bei Vitman
128 Littai 11
Oberkerin

Raum für Zensurstempel:

Kontrollzeichen des Blockführers:

K E R I N I V A N

interniran v Dachau od 23.11.1942 do 29.4.1945.

Ivana Kerina so 23.11.1942 zaradi ilegalnega dela internirali v domu Sokola. Od tu so ga odpeljali v Trbovljo in naprej v Maribor. V Mariboru se je srečal s skupino iz Starega piskra. Vse do Münchna so interniranci mislili, da jih peljejo na streljanje. 13.1.1943 so prispeli v Dachau. Tovariša Kerina so oddelili za delo v SS-ovskem magazinu. Dobil je zaporniško obleko in številko 42425. Odslej je bil njegov delovni dan enak dnevu. Zjutraj in zvečer so jih preštevali, hrano so dobili dvakrat dnevno. V taborišču je zelo razsajal tifus in druge bolezni, zato so jih večkrat dezinficirali. V Dachau je bilo 32000 internirancev, od tega okoli 3000 Jugoslovanov. Taborišče je bilo razdeljeno na 25 barak, v vsaki pa je bilo na začetku vojne od 90 - 100 internirancev, ob koncu vojne pa tudi do 200. Interniranci so bili iz cele Evrope (Nemci, Židi, Čehi, Rusi, Italijani, Jugoslovani, Poljaki). Ruse in Italijane so ločevali po posebnih znakih - dve progi preko glave.

Spraševale so:

Pirkovič Bojana
Šribar Mateja
Dolanc Livija

STAB ZA REPATRIACIJO
VOJNIN UJETNIKOV IN INTERNIRANCEV

št. 414

6. junij

1945

LJUBLJANA

Velja za brezplačno vožnjo z dovoljenjem C. U. S. št. 1367-45 od postaje

Ljubljana

do postaje

Zagorje/Savi

za 15 dni od dneva izdaje.

Objava

Za tovariša

Kerin Ivan del.

roj. v

Zagorje ob Savi, okraj Litija

leta

1919

ki se

Dachau - domov

Iz taborišča v

gre tovariš

v

Zagorje o/s.

okraj

na

dnevni dopust.

Po prihodu v določeni kraj se je javiti Krajevemu narodnemu odboru, po preteku dopusta pa svoji pristojni vojaški komandi področja.

Častniki se javijo štabu za repatriacijo.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Svojeročni podpis:

Kerin Ivan

Načelnik štaba, kapetan:

[Signature]

The bearer

Kerin Ivan 15. 11. 19

is a Yugoslav citizen and is authorized, after he underwent the ordered fortnight carantene on May 28, 1945, to go in and out of the camp for displaced persons in the barracks at Freimann-Munich and stay outside the camp from 15 to 19.

Dated - 1. 6. 1945 [Signature]

EDWARD L. BOLDING
Captain C.A.C.

[Signature]
EDWARD F. WINTER
Captain F.A.
Staging Officer

entrationslager Dachau

AM IENSCH E I N

ing Nr. 42425

WERT: R.M. 1.-

ben am: 100/X. 44
chein verfällt
nach Ausgabedatum
No 620227

entrationslager Dachau

AM IENSCH E I N

ing Nr. 42425

WERT: R.M. --50

ben am: 100/X. 44
chein verfällt
nach Ausgabedatum
No 481357

entrationslager Dachau

AM IENSCH E I N

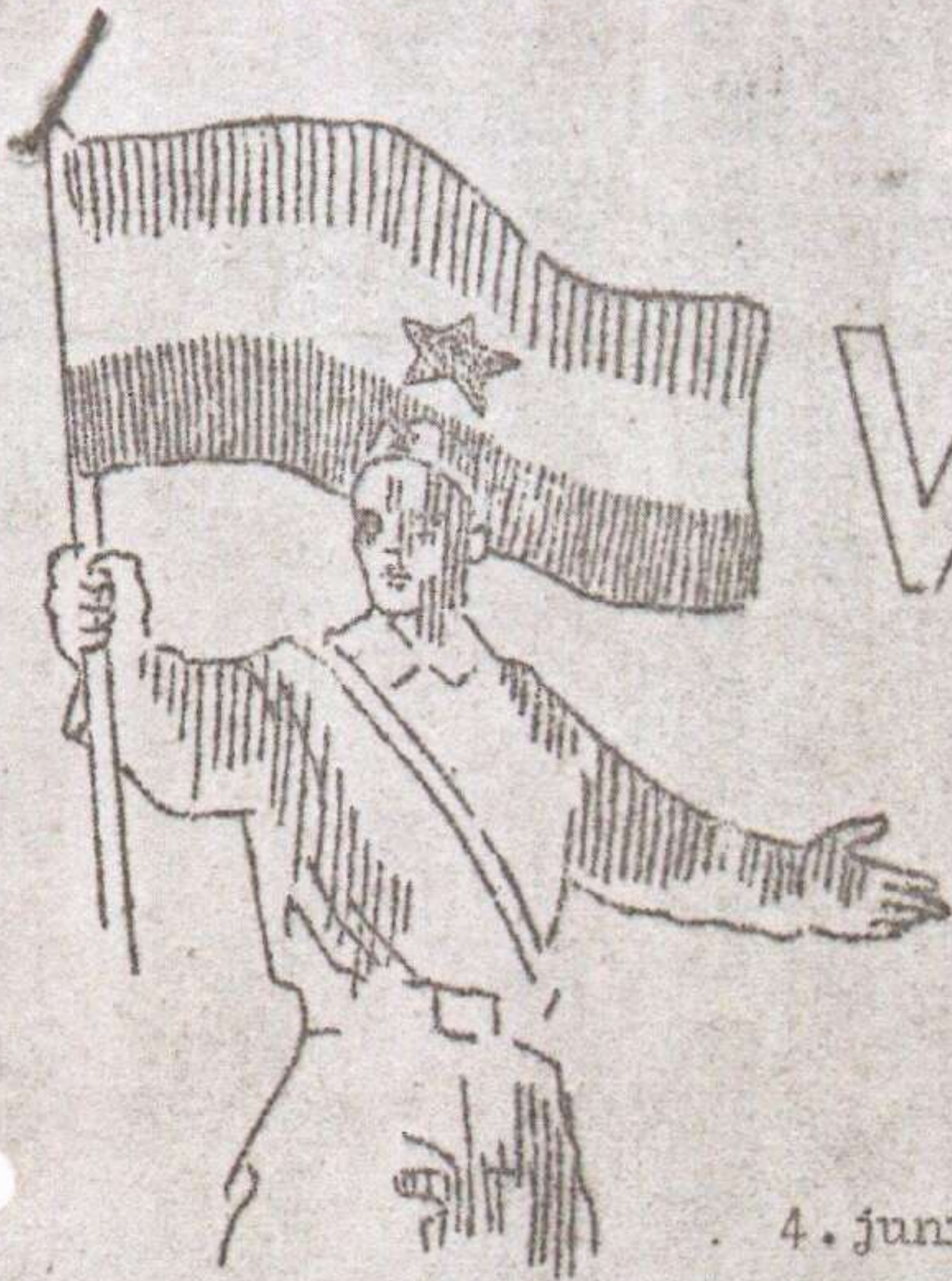
ing Nr. 42425

WERT: R.M. 1.-

ben am: 100/X. 44
chein verfällt
nach Ausgabedatum
No 617863

1. Kerin Ivan

SMRT FASIZMU ... SVOBODO NARODU !

VESTNIK

JUGOSLOVANSKE
DAHAVSKE SKUPINE
FREIMANN-MÜNCHEN

4. junija 1945

St. 2.

TO MR CAPTAIN EDWARD F. WINTER COMMANDANT

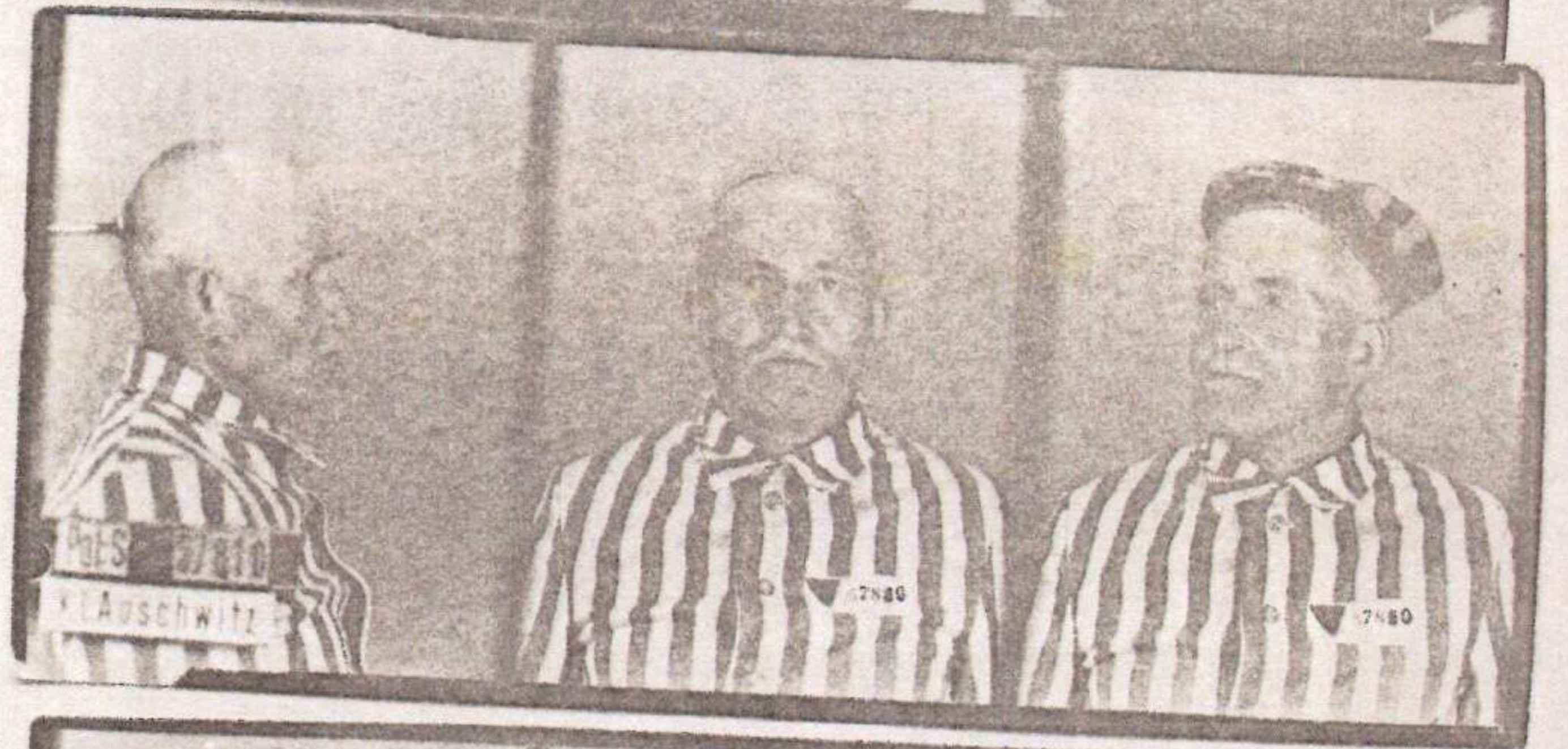
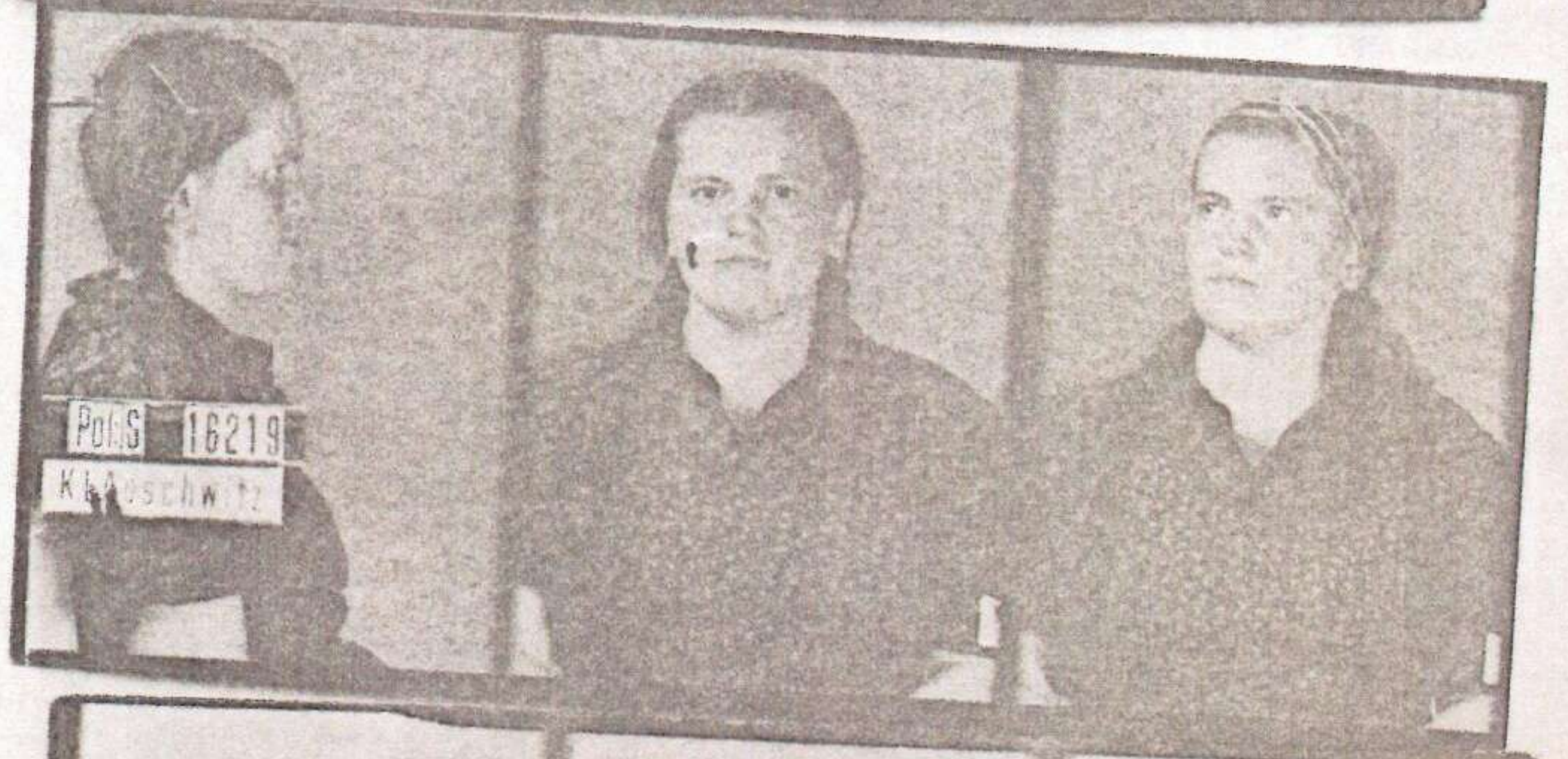
AT OUR DEPARTURE TO OUR COUNTRY WE FEEL PLEASANTLY OBLIGED TO EXPRESS OUR DEEP GRATITUDE TO YOU AS COMMANDING OFFICER AND TO ALL AMERICAN ARMY. WE KNOW VERY WELL AND WE SHALL NEVER FORGET, THAT A MONTH AGO THE SOLDIERS OF THE 7th AMERICAN ARMY RESCUED OUR LIVES AT THE LAST MOMENT BY THEIR UNEXAMPLED ENERGY AND SAVED TO THOUSANDS OF YUGOSLAV FAMILIES THEIR FATHERS, BROTHERS AND SONS.

WE THANK YOU FOR ALL YOUR KINDNESS, CARE AND TROUBLE YOU TOOK FOR OUR GROUP AS THE COMMANDING OFFICER DURING OUR STAYING HERE. BE ASSURED, THAT WE SHALL TAKE WITH US TO OUR HEAVY VIOLATED BELOVED COUNTRY THE CERTAINTY OF THE TRUE KINDNESS AND FIRM FRIENDSHIP OF THE GREAT ALLIED AMERICAN NATION!

GOSPODU KOMANDANTU KAPITANU EDVARDU F. WINTERJU

KO ODHAJAMO V DOMOVINO, ČUTIMO VSI JUGOSLOVANI DOLŽNOST, DA SE VAM, GOSPOD KOMANDANT, IN VSEJ AMERIŠKI VOJSKI ISKRENO ZAHVALIMO. ZAVELAMO SE IN NIKDAR NE BOMO POZABILI, DA SO NAM PRED DOBRIM MESECEM V KONCENTRACIJSKEM TABORIŠČU DACHAU HRABRI VOJAKI AMERIŠKE 7. ARMADNE S SVOJO BREZPRIMERNO ODLOČNOSTJO V ZADNJEM TRENUTKU REŠILI ŽIVLJENJE IN S TEM TISOČEM JUGOSLOVANSKIH DRUŽIN OHRANILI OČETE, BRATE IN SINOVE.

ZAHVALJIVOST SE VAM, GOSPOD KOMANDANT, ZA VES VELIKI TRUD, SKRBI IN NAKLONJENOST, KI STE JO VES ČAS NAŠEGA BIVANJA TUKAJ IZKAZOVALI NAŠI PINI. BODITE PREPRIČANI, DA BOMO PONESLI S SEBOJ V SVOJO TEŽKO PRIZIŠKO LJUBLJENO DOMOVINO ZAVEST O VELIKI NAKLONJENOSTI IN TRDNEM PRIJATELJSTVU VELIKEGA ZAVEZNIŠKEGA AMERIŠKEGA NARODA!

Ž U Ž E K I V A N K A

24.aprila 1942 do 1943

1. Kdaj so vas odpeljali?
Odpeljali so me 24.aprila leta 1942 še čisto na začetku.
2. Kakšen je bil vzrok?
Vzrok je bil političen, odpeljali so nas kot talce.
3. Koliko je bilo internirancev iz Zagorja?
Ne vem natanko. Spomnim se le to, da smo se odpeljali z drugim transportom in da jih je bilo na prvem 900 ooc. Veliko jih je bilo od drugod.
4. Kam so vas odpeljali?
Odpeljali so me najprej v Ptuj, od tam pa v Auswitz.
5. Kdo je bil še s vami?
Z menoj so bili še: tov.Krautberger, Eberl Joža in tovarišice Juvan Milena, Okrogar Ani, Govejšek, Rasnik. Veliko deklet iz Toplice, ki so bile v moji družbi je bilo še mladih. Imele so okrog 18 let. Jaz sem bila stara 29 let. Ta mlada dekleta so vam lahko res uzor, tako so bile pogumne in veliko so pretrpele.
6. Kako je bilo ob prihodu v taborišče?
Najprej smo se morale sleči, nato pa umiti v velikih kotlih. Potem smo dobile nekaj obleke. Kasneje so nas razdelili v delovne skupine.
7. Kje ste delale?
Delale smo na poljih.
8. Ste pri delu sabotirale?
Da, nekoliko, ne veliko, ker je bil zraven menecer SS, ki nas je takoj pretepel, če nismo delale.
9. Kako in koliko vas je bilo v eni baraki?
To je bila dolga baraka. V njej nas je bilo okrog 800 žensk iz vseh držav, oziroma krajev. Spale smo na pogradih.
10. Kolikšna je bila vaša številka?
Moja številka je bilo 90859.
11. Koliko časa ste delali?
Delali smo cel dan.
12. Kaj ste se pogovarjale zvečer po delu v baraki?
Kdaj bo tega konec.

13. Vas je bilo strah?

Strah nas je bilo venomer. Zgrozile smo se, ko smo gledale kupe ljudi, pripravljenih za krematorij. Nalagali so jih na kups kot drva.

14. Kdaj ste odšli domov?

Leta 1943 so spustili nekaj deklet in moških, da bi delali v Nemčiji. Bila sem med njimi. V Nemčijo sem imela svaka, šla sem k njemu in on mi je pomagal, da sem prišla konec leta 1943 že domov. Od tu pa sem odšla naravnost k partizanom, kjer je bil tudi moj mož. Bil je komandant minerskega voda. Kmalu nato je bil ustreljen. Kljub temu sem ostala do 5.maja 1945 leta v gozdu.

15. Kako je bilo?

Venomer so bili napadi in akcije. Bilo je grozno. Kljub vsemu sem dočkala 5.maj 1945 svobodo.

Drnovšek Natalija